

RADVILIŠKIO RAJONO BAISSOGALOS GIMNAZIJOS IŠORINIO VERTINIMO ATASKAITA

IŽANGA

Vizito laikas – 2012 m. rugsėjo 24–28 d.

Vizito tikslas – mokyklos veiklos kokybės išorinis vertinimas.

Išorės vertintojų komanda:

Margarita Vilkonienė – vadovaujančioji vertintoja;

Audronė Saldauskienė – atsakinga už 1 srities bei 2 srities temas „Bendrasis ugdymo organizavimas“ vertinimą;

Violeta Gendvilienė – atsakinga už 3 srities bei 2 srities temų „Pamokos organizavimas“, „Mokymo kokybė“ ir „Mokymosi kokybė“ vertinimą;

Rimutė Balzarevičienė – atsakinga už 4 srities bei 2 srities temas „Mokymo ir mokymosi diferencijavimas“ vertinimą;

Danutė Laumienė – atsakinga už 5 srities bei 2 srities temas „Vertinimas ugdant“ vertinimą.

Vizito metu stebėtos 93 veiklos, įskaitant neformalųjį švietimą. Gilintasi į mokinių, mokytojų ir specialistų veiklą pamokose, mokyklos vadovų, klasių auklėtojų ir aptarnaujančio personalo darbą, kalbėtasi su Gimnazijos, Metodine, Mokytojų, Mokinių tarybomis, veiklos kokybės įsivertinimo grupe, Vaiko gerovės komisija, profesinio orientavimo ir konsultavimo specialistėmis, bibliotekos darbuotojomis, mokinių tėvais. Analizuota mokyklos veikla, mokinių pasiekimų ir pažangos fiksavimo dokumentai. Darbe vadovautasi Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo tvarkos aprašu, Mokyklų išorės vertintojų elgesio kodeksu, informacijos fiksavimo formomis. Naudotasi Bendrojo lavinimo mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo rekomendacijose aprašytais bendrojo lavinimo mokyklos veiklos rodikliais.

Vertinimo procese ir ataskaitoje taikyta penkių vertinimo lygių skalė:

- „**labai gerai**“ – veikla pamokoje yra *nepriekaištinga, veiksminga, savita, kūrybiška* (4 lygis); šiuo lygiu įvertintą mokytojo patirtį galima paskleisti už mokyklos ribų;

- „**gerai**“ – veikla *pakankamai kryptinga, tinkama, paveiki, lanksti, turinti savitų bruožų* (3 lygis); taip įvertintą mokytojų patirtį verta skleisti mokykloje;

- „**patenkinamai**“ – veikla yra *priimtina, vidutiniška, neišskirtinė, ne visuomet prasminga ir veiksminga*, t.y. *veikla mokykloje tinkama, bet yra ką tobulinti, verta sustiprinti ir išplėtoti* (2 lygis);

- „**prastai**“ – veikla *neperspektyvi, neveiksminga, nekonkreči, rizikinga, veiklą būtina tobulinti* (1 lygis)

- „**labai prastai**“ – *veiklą būtina iš esmės keisti* (N lygis).

Išskiriant stipriuosius ir tobulintinus mokyklos veiklos aspektus prie teiginių nurodomos temos (pvz., 2.3., 2.4.) arba veiklos rodikliai (pvz., 1.1.1., 1.1.2.), veiklos kokybės lygiai, tai leis gimnazijai palyginti save su kitomis rajono ar šalies mokyklomis.

Išorės vertintojų komanda nuoširdžiai dėkoja mokyklos direktoriui gerb. Alfredui Jasiūnui, direktoriaus pavaduotojoms ugdymui gerb. Astai Juzukonienei, gerb. Elenai Gudžiūnienei bei visam kolektyvui už konstruktyvų bendradarbiavimą ir svetingumą. Linkime ir toliau puoselėti mokyklos tradicijas, mokytis ir inicijuoti prasmingus pokyčius.

I. MOKYKLOS KONTEKSTAS

Baisogalos gimnazijos istorija siekia XVII a., kai 1677 m. istoriniuose raštuose buvo paminėta pirmoji Baisogalos mokykla. Faktine Baisogalos vidurinės mokyklos įkūrimo data yra laikomi 1918 m. Ilga ir įvykiais turtinga istorija lėmė savitas mokyklos tradicijas, palaipsniui suformavo tvirtas gimnazijos bendruomenės vertybines nuostatas: didelis dėmesys skiriamas patriotiškumo, pilietiškumo ugdymui, skiepijama pagarba mokyklos praeičiai bei žmonėms, kurie ir

praeityje, ir šiomis dienomis prisideda prie mokyklos gerovės, garsina mokyklos vardą. Čia paminėtų vertybių formavimui ypač palanki terpė – stipri ir darni Baisogalos miestelio bendruomenė, kurios identiteto dalimi yra gimnazija.

Jau 20 metų Baisogalos gimnazijai (prieš tai – vidurinei mokyklai) vadovauja direktorius A. Jasiūnas. Direktorius bendram tikslui – jaunosios kartos ugdymui – telkia 46 pedagogus. Mokykloje pilnai suformuota specialistų komanda (logopedė, specialioji pedagogė, socialinė pedagogė, psichologė, 2 bibliotekininkės); esant reikalui, pagalbą mokiniams teikia mokytojo padėjėja. Mokytojų pedagoginė kvalifikacija pakankamai aukšta: 21 iš jų yra įgijęs mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją, 18 – vyresniojo mokytojo. Mokytojų ir specialistų kvalifikacija daro įtaką pedagoginės praktikos kokybei: gimnazijoje tinkamas dėmesys skiriamas ne tik akademiniam mokinių pasiekimams, bet ir mokinių asmenybės raidai, organizuojamas paveikus neformalusis mokinių švietimas, atliepamos nūdienos švietimo politikos nuostatos dėl informacinių komunikacinių technologijų panaudojimo ugdymo procese. Gimnazijoje stebima menka pedagogų kaita, tai patvirtina stipriai besireiškiantį mokytojų bendruomenės identitetą. Tačiau negalima nepaminėti fakto, kad eilę metų stabili personalo sudėtis bei pastaruoju metu rajone prastėjanti mokyklinio amžiaus vaikų demografija nesudaro sąlygų jaunų žmonių atėjimui. 65 proc. gimnazijos pedagogų turi daugiau nei 20-ies metų pedagoginio darbo stažą. Moksliniais tyrimais nustatyta tiesioginė pedagogų empatiškumo priklausomybė nuo darbo stažo: kuo didesnis pedagoginio darbo stažas, tuo žemesnis mokytojų gebėjimas išivaizduoti save mokinio padėtyje, jausti jo poreikius¹. Minėtoji priklausomybė lemia tam tikras mokymo nuostatas, mokymo būdų pasirinkimą. Būtent tuo galima pagrįsti gimnazijoje užfiksuotą situaciją: dauguma pamokos aspektų yra vertinami vidutiniškai, dalį jų vertėtų tobulinti.

Kaip jau buvo minėta, keletą pastarųjų metų Baisogalos gimnazija išgyvena visą šalį apėmusią demografinę krizę. 2009 m., kuomet mokykla gavo gimnazijos statusą, rugsėjo 1-ąją mokyklos duris pravėrė 495, o šiais mokslo metais – 426 mokiniai (sukomplektuota 17 klasių, vidutiniškai po 22 mokinius kiekvienoje). Gimnazijoje mokosi Baisogalos miestelyje, Baisogalos, Skėmių, Grinkiškio seniūnijose gyvenančių šeimų vaikai. 55,4 proc. mokinių yra pavežami mokykliniu bei vežėjų (ŽŪB „Vainiūnų agroservisas“ ir UAB „Emtra“) autobusais. Nuo 2012 m. rugsėjo 1 d. gimnazistų gretas papildė 10 mokinių iš Kėdainių r. Gudžiūnų kaimo, tai liudija gerą Baisogalos gimnazijos įvaizdį ne tik miestelyje, bet ir aplinkiniuose rajonuose.

Gimnazijos aptarnaujamame rajone stebimas mokyklą lankančių mokinių šeimų socialinės-ekonominės padėties blogėjimas: jei 2008 m. buvo nemokamai maitinami 34 proc. mokinių, tai 2012 m. gegužės mėnesį šis skaičius pakilo iki 56 proc. Mokyklos pateiktais duomenimis, remtini yra 42 proc. mokinių. Paminėtieji faktai leidžia teigti, kad bendroji rūpinimosi mokiniais politika bei socialinė pagalba yra ypatingai svarbūs gimnazijos veiklos aspektai. Vertinamoje ugdymo įstaigoje kryptingai siekiama mažinti disfunkcinę ir socialiai remtinose šeimose gyvenančių vaikų socialinę atskirtį, daug dėmesio skiriama minėtų vaikų socialinei raidai. Gimnazijos ugdytinių asmenybės raidai didelę įtaką daro Radviliškio raj. savivaldybės įgyvendinama Radviliškio rajono jaunimo politika: Baisogalos gimnazija aktyviai dalyvauja (ir laimi) savivaldybės rengiamuose konkursuose vaikų ir jaunimo iniciatyvų projektams, programoms, idėjoms bei sumanymams įgyvendinti, gimnazistai yra Demokratijos ir socialinių įgūdžių mokyklos „Ateitis“ mokiniai, įvairių miestelyje ir rajone organizuojamų socialinių-pilietinių akcijų dalyviai. Įgyta patirtis pritaikoma mokyklos savivaldoje.

Ugdymo procesas vyksta iš dalies renovuotose patalpose. Mokykla labai stengiasi puoselėti mokyklos interjerą bei išorinę aplinką, tačiau nebaigta renovacija kelia tam tikrų patalpų naudojimo problemų.

¹ Gudonis V., Masiokienė G. (2008). Mokytojų empatiškumo tyrimas. Žurn. Jaunųjų mokslininkų darbai. Nr. 2 (18). Prieiga internete: <http://archive.minfolit.lt/arch/18501/18777.pdf>

II. MOKYKLOS STIPRIEJI IR TOBULINTINI VEIKLOS ASPEKTAI

Stiprieji veiklos aspektai

1. Bendruomenės identitetą stiprinančios tradicijos ir ritualai (1.1.2. – 4 lygis; 1.1.3. – 4 lygis);
2. Gimnazijos atvirumas ir svetingumas (1.1.5. – 4 lygis);
3. Reikšmingas mokyklos vaidmuo vietos bendruomenėje (1.4.1. – 4 lygis);
4. Kryptinga partnerystė su kitomis institucijomis (1.4.2. – 4 lygis);
5. Geri mokinių pasiekimai konkursuose, olimpiadose, varžybose (3.2.2. – 3 lygis);
6. Paveikus rūpinimasis mokiniais (4.1. – 3 lygis);
7. Tinkama socialinė pagalba (4.2.3. – 3 lygis);
8. Pakankamai kryptingas I-IV klasių mokinių profesinis švietimas (4.4.3. – 3 lygis);
9. Mokyklos sėkmę skatinanti lyderystė (5.3.2. – 3 lygis);
10. Tinkama turto vadyba (5.5.2. – 3 lygis.)

Tobulintini veiklos aspektai

1. Ugdymo planai ir tvarkaraščiai (2.1.2. – 2 lygis);
2. Mokymosi uždavinio formulavimas (2.2.1. – 2 lygis);
3. Mokymosi motyvaciją skatinančių metodų taikymas (2.3.1. – 2 lygis; 2.4.1. – 2 lygis);
4. Asmeninės mokinių pažangos pamatavimas pamokoje (3.1.1. – 2 lygis);
5. Planų kokybė, dermė ir įgyvendinimas (5.1.3. – 2 lygis; 5.1.4. – 2 lygis).

III. VEIKLOS KOKYBĖS ĮSIVERTINIMO VEIKSMINGUMAS

Mokyklos veiklos kokybės įsivertinimas atliekamas nuo 2004 metų. Šiuo metu vykdydama savęs vertinimą mokykla vadovaujasi Bendrojo lavinimo mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo rekomendacijomis, patvirtintomis 2009 m. bei Mokyklų savęs vertinimo instrumentų naudojimo rekomendacijomis, patvirtintomis 2010 m. Remdamasi minėtomis rekomendacijomis, gimnazija renkasi jai tinkančius vertinimo instrumentus (klausimynus), tyrimo metodus (anketavimas, dokumentų analizė), į įsivertinimo procesus įtraukia mokyklos bendruomenę (personala, mokinius, jų tėvus). Gana originalus sprendimas – siekiant sprendimų objektyvumo į veiklos kokybės įsivertinimo grupę įtraukti tėvų ir mokinių atstovus. Pokalbiai su pavaduotoja bei jau minėta veiklos kokybės įsivertinimo grupė patvirtino teigiamą bendruomenės požiūrį į įsivertinimo procesus. Veiklos kokybės įsivertinimas gimnazijoje yra suvokiamas kaip galimybė nuosekliai ir kryptingai vykdyti švietimo stebėseną, priimti pagrįstus sprendimus, laiduojančius mokyklos veiklos tobulinimą. Įsivertinant gimnazijos veiklos kokybę remiamasi ir kitais duomenų šaltiniais, t. y. metinės veiklos programos veiksmingumo vertinimo bei kiekvieno mokytojo veiklos įsivertinimo rezultatais, tai liudija pozityvias pedagogų nuostatas į mokyklos veiklos kokybės įsivertinimą.

Mokyklos bendruomenės diskusijų ir susitarimų dėl veiklos kokybės įsivertinimo išraiška – rodiklių aukščiausio ir patenkinamo veiklos kokybės lygio iliustracijos. Išsami dalies rodiklių iliustracijų analizė rodo, kad gimnazijos bendruomenės susitarimams stinga conceptualumo. Taip teigti skatina šie pastebėjimai:

- dalies iliustracijų kalba labiau primena veiklos ataskaitą, nei veiklos rodiklio kokybės lygio požymių aprašymą, pvz.: „...šiemet gimnazijoje jau 22 mokiniai mokosi labai gerai. <...> Aktyviai veikia klubas „Verdenė“, „Jaunieji maironiečiai“, gimnazijos mokinių klubas „Esame“. Stipriai motyvuoja mokinius jų pasiekimai olimpiadose, konkursuose, varžybose“ (2.4.1.);
- iliustracijose neįvardinti konkretūs, pamatuojami veiklos požymiai, aiškiai ir vienareikšmiškai nurodantys, ko reikia ieškoti vertinamoje veikloje, ir kuriais operuojant būtų galima objektyviai nustatyti veiklos rodiklio lygį, pvz.: „įgyvendinant tėvų švietimą gimnazijoje rengiami bendri renginiai, tėvų, mokinių ir pedagogų diskusijos, konferencijos...“ (4.5.2.) Pastaroji iliustracija orientuoja bendruomenę į antraeilus,

neesminius dalykus, į procesą, tačiau neparodo esmės – tėvų aktyvumo, įsitraukimo į organizuojamas veiklas masto.

Išsami gimnazijos pateiktų duomenų analizė parodė, kad mokykla nepakankamai veiksmingai naudojami iliustracijomis kaip įsivertinimo įrankiu. Pastaroji išvalga grindžiama pastebėjimu, jog formuluojant išvadas yra tik iš dalies atsižvelgiama į iliustracijų turinį: kaip gimnazijos veiklos trūkumas yra įvardijama mokymosi motyvacija (2.4.1. rodiklis) ir nurodomos konkrečios priežastys: mokiniams trūksta noro mokytis, aktyvumo, pasitikėjimo savo jėgomis, tačiau sukurta iliustracija visai neatspindi mokinių motyvacijos lygio, mokymosi aktyvumo ir pan. Pateikti faktai leidžia teigti, kad bendruomenės susitarimai dėl mokyklos veiklos kokybės yra nepakankamai veiksmingi.

Sistemiškai analizuojant mokyklos veiklą yra daromas poveikis skirtingiems ugdymo proceso subjektams: skatinant mokinių mokymosi motyvaciją pasiekta geresnio pamokų lankomumo, gerokai padaugėjo dalykinių olimpiadų nugalėtojų ir prizininkų. Tobulinant bendradarbiavimą su tėvais įdiegtas e-dienynas, dėl to atsirado naujos, tėvams patrauklios bendradarbiavimo formos – e-diskusijos. Tai sudaro geras galimybes tėvams gauti savalaikią ir aktualią informaciją apie mokyklos veiklą bei vaikų pasiekimus.

Įsivertinimo rezultatai pakankamai kryptingai naudojami planuojant mokyklos veiklą, nustatant metinės veiklos programos prioritetus ir tikslus. 2011 m. nusprendus, kad vertėtų tobulinti tėvų švietimą (4.5.2.) ir kelti mokinių mokymosi motyvaciją (2.4.1.), 2012 m. metinės veiklos programoje numatyta:

- užtikrinti kokybišką ugdymą diferencijuojant ir individualizuojant ugdymo procesą pagal kiekvieno mokinio gebėjimus ir poreikius (2.4.1.);
- kurti mokymąsi skatinančią aplinką (2.4.1.);
- plėtoti ryšius su mokinių tėvais (4.5.2.).

Apibendrinant gimnazijos veiklos kokybės įsivertinimo veiksmingumo analizę galima teigti, kad mokykla siekia įgyvendinti vieną svarbiausių šalies švietimo politikos prioritetų – gerinti mokyklos veiklos kokybę. Diegiant įsivertinimą yra kuriama aplinka, kurioje skatinamas nuolatinis mokytojų tobulėjimas, konstruktyvus bendradarbiavimas. Tikėtina, kad gimnazija kompetentingai pasinaudos išorinio vertinimo išvadomis, ataskaitoje pateiktomis rekomendacijomis ir patobulis nepakankamai veiksmingus veiklos kokybės įsivertinimo aspektus.

IV. PENKIŲ VEIKLOS SRIČIŲ VERTINIMAS

1. MOKYKLOS KULTŪRA

Radviliškio rajono Baisogalos gimnazijos kultūra vertinama gerai.

Gimnazijos etosas yra tinkamas. Keli veiklos rodikliai – tradicijos ir ritualai, tapatumo jausmas, mokyklos atvirumas ir svetingumas – vertinami labai gerai. Dauguma pedagogų žino ir supranta gimnazijos filosofiją, vertybes, toleruotino elgesio principus, tik kalbinti mokiniai negebėjo suformuluoti mokyklos ateities vizijos, įvardyti konkrečių vertybių, kuriomis grindžiama mokyklos veikla. Tačiau, analizuojant gimnazijos veiklą, išryškėjo pakankamai kryptingas tam tikrų vertybių (bendruomeniškumas, pagarba vienas kitam, patriotiškumas) puoselėjimas. Apie tai byloja visuomeninių mokinių organizacijų veikla, tradiciniai gimnazijos renginiai, socialinės akcijos („Darom“, „Iš širdies į širdį“, paramos beglobiams gyvūnams savaitė ir kt.), vedamų klasių valandėlių temos („Kalbame apie toleranciją“, „Ar drovumas atgyvenęs dalykas?“, „Kodėl sunku suprasti ir užjausti kitus?“ ir kt.). Pokalbiai su bendruomene patvirtino, kad gimnazijoje išpažįstamos vertybės ir deklaruojami veiklos principai tenkina daugumos bendruomenės narių poreikius, atskleidžia tik tai mokyklai būdingą dvasią. Siekiant aukščiausio pastarojo veiklos aspekto kokybės lygio, gimnazijai būtų naudinga vertybines bendruomenės nuostatas akcentuoti ne tik neformaliojo švietimo, bet ir pamokinėje veikloje. Vertinimo savaitę pastebėta, kad vertybinės nuostatos tradiciškai ugdomos tik dorinio ugdymo, lietuvių k., pilietiškumo pagrindų pamokose.

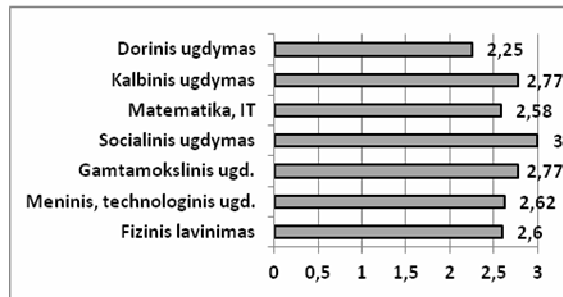
Mokykloje kryptingai puoselėjamos tradicijos, kuriami mokiniams patrauklūs ritualai. Gimnazija didžiuojasi turėdama savo himną, heraldikos komisijoje patvirtintą gimnazijos herbą. Mokinių, administracijos bei pavienių mokytojų uniformas puošia emblemos, kuriose pavaizduotas jau minėtas mokyklos herbas. Kryptingą mokyklos tradicijų puoselėjimą liudija viešose erdvėse eksponuojamos nuotraukos iš renginių, akcijų, muziejuje kaupiama gimnazijos istorija, straipsniai miesto, apskrities ir respublikinėje spaudoje. Akcentuodami gimnazijos savitumą, kalbinti mokiniai vienbalsiai minėjo pačius išpūdingiausius mokyklos renginius: Naujametinį karnavalą, tradicinių amatų ir kultūrinio paveldo šventę „Kaziuko mugė“, akciją „Vėlinės. Užmirštas kapas.“, penktokų ir pirmokų krikštynas. Vardinant mėgstamus buvo paminėti renginiai, kurie skirti valstybinėms šventėms, tai rodo, kad mokytojai, klasių auklėtojai geba šias šventes organizuoti patraukliai. Minėtas išvalgas patvirtina Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros atlikto mokinių ir jų tėvų nuomonės apie mokyklos veiklą tyrimo statistinės ataskaitos (toliau – STA) duomenys: 87,0 proc. tyrime dalyvavusių mokinių tvirtina, kad jiems patinka gimnazijoje organizuojami renginiai. Kai kurie tradiciniai renginiai, pvz. „Metų kraitė“, „Poezijos pavasarėlis“, pritraukia išpūdingą dalyvių ir klausytojų skaičių, telkia vietos bendruomenę, turi išliekamąją vertę (kas dvejus metus išleidžiami jaunųjų kūrėjų poezijos almanachai: „Vis dar ieškau savęs“ (2009 m.), „Gyvenime, atspėk mane...“ (2011 m.)). Jau gražia tradicija tapo medelių sodinimas per atestatų įteikimo šventę – taip Baisogaloje atsirado beržų, klevų, kaštonų alėjos, ažuoliukų giraitė, kuri pavadinta „Abiturientų ažuolynu“. Brandos atestatų teikimo šventė „Išsiskiriant širdį nudiegia...“ jau eilę metų yra tapusi Baisogalos miestelio bendruomenės švente. Pokalbiai su gimnazijos bendruomene patvirtino vertintojų išvalgą, kad mokykloje puoselėjamos tradicijos ir ritualai stiprina mokyklos bendruomenės identitetą. Mokiniai, jų tėvai didžiuojasi gimnazija, pasitiki čia dirbančiais mokytojais. STA duomenimis, 87,4 proc. mokinių didžiuojasi, kad mokosi šioje mokykloje. Tam pritaria ir jų tėvai – net 96,9 proc. tėvų džiaugiasi, kad jų vaikas mokosi būtent šioje mokykloje. Gana stiprų bendruomenės identitetą patvirtina ir tai, kad šiuo metu mokykloje dirba net 15 mokytojų, baigusių šią mokyklą. Į mokyklą nuolat grįžta ir buvę mokiniai, dabar studijuojantys įvairiuose šalies universitetuose ar net baigę studijas. Naujametinis karnavalas ir naujų šaulių iššventinimo ceremonija – tai renginiai, tradiciškai sujungiantys bent kelias mokyklos abiturientų laidas. Daug dėmesio skiriama mokyklos ir miestelio istorijai, tai, be jokios abejonės, skatina mokinius jaustis neatsiejama gimnazijos ir vietos bendruomenės dalimi. Galima teigti, kad bendruomenės identitetą stiprinančios tradicijos ir ritualai yra vienas stipriausių gimnazijos veiklos aspektų.

Gimnazijoje dažniausiai vyrauja draugiški, pagarbūs, pasitikėjimu pagrįsti tarpusavio santykiai, veikla grindžiama daugumos narių geranorišku bendravimu ir bendradarbiavimu. STA duomenimis, mokykloje gerbiama ir vertinama tėvų nuomonė – tai patvirtina 80,1 proc. apklaustų tėvų. Net 90,8 proc. mokinių tvirtina, kad „mokytojai juos gerbia kaip žmogų, asmenybę“. Mokinių teigimu, bendravimas su mokytojais nėra formalus: mokytojai nebijo pajuokauti, mokiniai turi galimybę išsakyti savo nuomonę. 83,1 proc. jau minėtame tyrime dalyvavusių mokinių pritaria teiginiui, kad „jų nuomonė mokykloje yra svarbi“. Pokalbiuose su bendruomene ne kartą skambėjo žodžiai: „stipri lyg kumštis bendruomenė“, tai liudija žmonių susitelkimą bendram tikslui. Bendruomenės santykius stiprina mokykloje organizuojami renginiai: mokinių – mokytojų sportinės varžybos, išvykos, piligriminiai žygiai. Deja, šioje srityje dar ne viskas nuveikta: susirūpinimą kelia tai, kad net 53,2 proc. mokinių (STA duomenys) teigia, jog „kai kurie klasės mokiniai su mokytojais elgiasi nepagarbiai ir išūliai“. Gimnazijoje atliktas tyrimas „Nesėkmingas mokymasis ir mokyklos nelankymas“, kurio metu buvo apklausti 46 pirmąjį pusmetį nepatenkinamus įvertinimus turintys gimnazinių klasių mokiniai. Tyrimo duomenimis, 28,3 proc. mokinių pripažįsta, kad netinkamai elgiasi, 26,1 proc. – kad nesutaria su mokytojais. Tačiau vertinimo savaite daugumoje stebėtų pamokų vyravo mandagūs, pagarbūs tarpusavio santykiai, liudijantys mokinių supratingumą ir lojalumą mokytojų atžvilgiu.

Mokykla atvira ir svetinga. Šią išvalgą patvirtina tas faktas, kad mokykloje noriai organizuojami rajono ar respublikiniai renginiai, svetingai priimami tokių renginių dalyviai bei sirgaliai (į gimnazijos organizuojamas mokinių sporto varžybas ar kitus renginius atvyksta svečių iš

viso rajono ar net respublikos). Po gimnazijos stogu veikia Radviliškio dailės ir muzikos mokyklų skyriai. Pokalbiuose pavaduotojos, Gimnazijos tarybos atstovai teigė, kad mokinių tėvai gimnazijoje yra visada laukiami: daugumą tėvų džiugina mokykloje organizuojami renginiai, juos tenkina mokykloje sukurta informavimo apie gimnazijos veiklą sistema. Gimnazija visada maloniai priima svečius iš bendradarbiaujančių Panevėžio raj. Naujamiesčio, Krekenavos, Kėdainių raj. Akademijos, Rokiškio raj. Obelių mokyklų bei Panevėžio raj. Šeduvos, Radviliškio Lizdeikos gimnazijų. Baisogalos bendruomenės seniūnas, parapijos klebonas – dažni renginių, pamokų svečiai. Verta pastebėti ir tai, kad dauguma gimnazijos pedagogų buvo atviri ir geranoriški vertintojų patarimams dėl veiklos tobulinimo. Todėl daroma išvada, kad gimnazijos atvirumas ir svetingumas yra dar vienas stiprusis veiklos aspektas.

Klasių mikroklimatas – aukščiausiai vertintas pamokos aspektas (vertinimo vidurkis – 2,69). Išsami vertinimo duomenų analizė rodo, kad beveik visose ugdymo srityse pastarojo pamokos aspekto vertinimai viršija vidurkį (žiūr. 1 pav.).

1 pav. Klasių mikroklimato kokybės palyginimas pagal ugdymo sritis

Daugumoje stebėtų pamokų užfiksuotas mokymuisi palankus mikroklimatas, geranoriškas mokymo(-si) proceso dalyvių bendradarbiavimas (fizika 4 kl., istorija 7b kl., anglų k. 8a,b, 3a,b B2 kl., lietuvių k. 1a, 2b kl.), nusiteikimas produktyviam darbui, susitarimų dėl tvarkos, drausmės, elgesio pamokoje laikymasis (dailė 1a, 2b kl., geografija 1b kl., lietuvių k. 3, 4A kl., kūno k. 5a,b kl.). Net 43 proc. stebėtų pamokų mokytojų ir mokinių tarpusavio santykius, kuriamą mikroklimatą vertintojai išskyrė kaip pamokos sėkmę. Apibendrinti 87 pamokų klasių mikroklimato vertinimai pateikti 1 lentelėje.

Klasių mikroklimato vertinimas

1 lentelė

Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Prastai
15	32	38	2
17,2 proc.	36,8 proc.	43,7 proc.	2,3 proc.

Pamokų stebėjimo protokoluose užfiksuota informacija leidžia tvirtinti, kad geras mokinių elgesys, aiškūs, konkretūs, mokiniams suprantami reikalavimai, susitarimų laikymasis, darbingos atmosferos sukūrimas padeda mokytojams sėkmingai organizuoti ugdymo procesą ir garantuoti mokymosi sėkmę.

Gimnazijos pažangos siekiai yra priimtini. Išvada grindžiama atskirų rodiklių vertinimais: asmenybės raidos lūkesčiai vertinami gerai, o mokymosi pasiekimų lūkesčiai ir mokyklos kaip organizacijos pažangos siekis – patenkinamai. Gimnazija pakankamai dėmesio skiria mokinių socialiniam, doriniam, pilietiniam ugdymui, tai skatina asmenybės raidą. Asmenybės raidos lūkesčiai siejami su mokinių savivalda bei neformalioju švietimu. Mokinių tarybos veikla yra pakankamai intensyvi ir veiksminga, todėl daro įtaką ne tik pastarosios institucijos nariams, bet ir tiems, kurių interesams yra atstovaujama. Saviraškos poreikius mokiniai gali tenkinti dalyvaudami sporto, meno būreliuose, klubuose, visuomeninėse organizacijose, olimpiadose, konkursuose, organizuojamuose renginiuose, projektuose. Ypač tam pasitarnauja įgyvendinamas projektas AKIM („Aukštieji kultūros impulsai mokykloms“) – mokiniai, bendraudami su garsiais kultūros ir meno žmonėmis, turi galimybę formuoti vertybines nuostatas. Pagirtina, kad į veiklas stengiamasi įtraukti įvairių gebėjimų, poreikių mokinius: į tradicinį Kūčių vakarą sukviečiami socialinę atskirtį

patiriantys mokiniai, šiems vaikams sudarytos sąlygos tobulinti socialinius įgūdžius „Gyvenimo įgūdžių ugdymo mokyklėlėje“. Asmenybės socialinių gebėjimų, moralinių savybių ugdymas ypač akcentuojamas klasių vadovų veikloje, tačiau pamokose nestebėtas bendrųjų kompetencijų ugdymas, tai yra neatsiejama nuo asmenybės raidos. Gimnazija, įsivertinusi savo veiklą, 2012–2014 m. strateginiame veiklos plane kaip vieną silpnųjų nurodo mokinių bendrųjų kompetencijų ugdymą. Mokyklai vertėtų atidžiau išanalizuoti atnaujintas bendrąsias programas, kuriomis pakankamai aiškiai yra reglamentuojamas bendrųjų kompetencijų ugdymas.

Mokymosi pasiekimų lūkesčiai atspindi mokyklos ateities vizijoje: „...gimnazija, <...> formuojanti <...> humanistinės moralės jauną žmogų, pasiruošusį siekti kuo aukštesnio išsilavinimo“. STA duomenimis, net 90,7 proc. tyrime dalyvavusių mokinių pritaria teiginiui, jog „mokytojai tiki, kad kiekvienas gali padaryti pažangą“. Tačiau vertinimo metu nustatyta, kad deklaruojami mokyklos lūkesčiai dėl mokinių mokymosi realioje pedagoginėje praktikoje yra įgyvendinami nepakankamai kryptingai. Pokalbiuose su mokiniais paaiškėjo, kad mokiniai savo asmeninę pažangą planuoja retai, nenumato lūkesčių, dažniau aptaria savo ugdymosi problemas su tėvais, kai kurių dalykų mokytojais, klasės vadovu. Tik dalyje pamokų mokiniams buvo sistemingai padedama siekti kuo aukščiausio jiems įmanomo mokymosi pasiekimų lygio, t. y. mokiniai buvo informuojami apie individualius mokymosi pasiekimus ir asmeninę pažangą, mokant buvo atsižvelgta į skirtingus mokinių mokymosi stilius, teikta efektyvi pagalba mokantis. Mokytojams vertėtų atkreipti dėmesį į ugdymo turinio diferencijavimą, tai sudarytų sąlygas atsiskleisti kiekvieno mokinio savitumui ir padėtų kiekvienam mokiniui siekti kuo aukštesnio mokymosi pasiekimų lygio. Tikėtina, kad gimnazija sėkmingai patobulins pastarąjį veiklos aspektą, kadangi 2012–2013 m. m. kvalifikacijos tobulinimo prioritetu numatytas mokymo(-si) diferencijavimas ir individualizavimas.

Gimnazija siekia pažangos: planuoja savo veiklą, sistemingai įsivertina veiklos kokybę, dalyvauja mokyklų infrastruktūros tobulinimo projektuose („Technologijų, menų ir gamtos mokslų infrastruktūra“, „Pedagoginių psichotropinių tarnybų infrastruktūros, švietimo įstaigose dirbančių specialiųjų pedagogų, socialinių pedagogų, psichologų, logopedų arba aplinkos modernizavimas“, „Technologijų, menų ir gamtos mokslų mokymo infrastruktūra dėl penktokų aprūpinimo planšetiniais kompiuteriais“). Nemažas dėmesys skiriamas mokytojų kvalifikacijos tobulinimui. Verta paminėti, kad vienas iš 2012–2014 m. strateginio plano uždavinių – kurti mokymosi aplinką, aprūpinti ją moderniomis technologijomis ir mokymosi priemonėmis, užtikrinant gerą ugdymo(-si) kokybę – sėkmingai įgyvendintas. Vertinimo savaitę daugumoje stebėtų pamokų mokytojai paveikliai naudojo modernias mokymo(-si) priemones, t. y. IKT. Tačiau nustatyta, kad siekiant pažangos gimnazijai pritrūksta kryptingumo: dvejus metus iš eilės pedagoginės kvalifikacijos tobulinimo prioritetu buvo iškeltas aktyvų mokymą(-si) skatinančių metodų taikymas, deja, iš stebėtų pamokų galima daryti išvadą, kad vertinimo savaitę minėtieji metodai taikomi tik pavienėse pamokose. Siekiant tobulinti pastarąją veiklą mokytojams vertėtų aktyviau mokytis vieniems iš kitų – mokykla turi žmonių, kurie gali dalintis gerą patirtimi (žiūr. 12 psl.).

Gimnazijos tvarka vertinama gerai, tik aplinkos jaukumas – patenkinamai. Vadovų, mokytojų, mokinių, aptarnaujančio personalo teisės ir pareigos apibrėžtos 2011 m. patvirtintose „Baisogalos gimnazijos darbo tvarkos taisyklėse“. „Mokinių elgesio taisyklės“ skelbiamos gimnazijos internetinėje svetainėje, iškabintos gimnazijos fojė, su jomis mokiniai pasirašytinai supažindinami klasių valandėlėse. Vertinimo savaitę dauguma mokinių pamokose ir per pertraukas elgėsi mandagiai ir drausmingai, geranoriškai reagavo į budinčiųjų mokytojų pastabas. Tačiau, nors drausmės ir elgesio reikalavimai yra viešinami ir nuolat primenami, dalis mokinių jų nesilaiko – 11,5 proc. stebėtų pamokų vertintojai fiksavo mokinių vėlavimą, 46,0 proc. pamokų mokytojams teko drausminti pavienius mokinius. Tikėtina, kad įprastinėmis sąlygomis destruktivaus elgesio apraiškų pamokose būtų daugiau. Pastarąją išvargą patvirtina ir STA duomenys: daugiau nei pusė (53,8 proc.) tyrime dalyvavusių mokinių pritaria teiginiui, kad „jei būtų direktorius, siektų, kad mokykloje būtų daugiau tvarkos“.

Aiškūs reikalavimai dėl tvarkos ir elgesio normų sudaro palankias sąlygas pageidaujama mokinių elgesiui. Gimnazijos fojė stende skelbiami gimnazijos lūkesčiai – „Iš kiekvieno mokinio tikimės sugebėjimo vertinti ir spręsti problemas, mokėjimo analizuoti, sugebėjimo su meile priimti

save tokį, koks esi, gerbti kitą asmenį“. Iš pokalbių su mokiniais išaiškėjo, kad jie puikiai žino, kas ir kodėl yra netoleruojama gimnazijoje, o koks elgesys yra tinkamas. Gimnazijoje vyrauja pozityvus požiūris į žmones ir jų veiklą. STA duomenimis, 83,0 proc. apklaustų mokinių mano, kad „prasižengus mokykloje, su juo bus elgiama sąžiningai ir teisingai“. Šiam teiginiui pritaria 74,4 proc. tyrime dalyvavusių tėvų. Vertinimo metu nustatyta, kad gimnazijoje yra sistemingai akcentuojamas teigiamas elgesys, pozityvios mokymosi nuostatos, lemiančios aukštus pasiekimus, tai, savo ruožtu, skatina mokinius sekti geraisiais pavyzdžiais. Viešose erdvėse eksponuojami padėkos raštai, diplomai už gimnazijos, sporto, meno kolektyvų laimėjimus, sportinėse varžybose iškovotos taurės; stende „Mes jais didžiuojamės“ eksponuojamos geriausiai 2011–2012 m. m. besimokiusių mokinių, olimpiadų, konkursų nugalėtojų ir juos rengusių mokytojų nuotraukos, viešai skelbiami sportininkų, garsinusių gimnaziją, sąrašai nuo 1962 m. Tačiau pastebėta, kad per mažai dėmesio skiriama pageidaujamo elgesio stimuliavimui: gimnazijos darbo tvarkos taisyklėse mokinių teisės yra apibrėžiamos 9 punktais, o pareigos ir draudimai – 19 punktų, skatinimui už gerą elgesį numatytos 3, o drausminimui beveik 30 priemonių.

Gimnazijos fizinės aplinkos jaukumas vertinamas patenkinamai. Nors STA duomenimis, daugelis mokinių (74,3 proc.) teigia, kad mokykla yra jauki ir tvarkinga, išorės vertintojai mano, jog tai daugiau emocinis, tapatumo jausmą gimnazijai atskleidžiantis vertinimas. Gimnazijos pastatas atnaujintas, tačiau jo vidus – didžiulis kontrastas išorei. Tad gimnazijai tenka nelengvas uždavinys – kurti gimnazijos jaukumą turimomis priemonėmis. Iš dalies tai pavyksta: sienas puošia mokinių ir mokytojų fotografijos darbai, tapyti paveikslai, įvairių renginių nuotraukų koliažai, technologijų egzamino atsiskaitomieji darbai ir pan. II a. fojė yra etnografinis kampelis, kuriame, anot mokinių, vyksta mini renginukai, konkursų nugalėtojų apdovanojimai. Mokinių poilsui skirtas mokyklos fojė kampelis, kuriam jaukumo priduoja minkštasuoliai ir stropiai prižiūrimos gyvos gėlės. Pastebėta, kad tai yra mėgstamiausia mokinių susibūrimo vieta. Pakankamai jaukiai įrengta biblioteka, skaitykla, kai kurie dalykiniai kabinetai. Tačiau apsilaupusios bendrųjų mokyklos erdvių sienos, girgždančios medinės grindys nepadedą gimnazijai sukurti estetiškos aplinkos. Atskirų komentarų yra verta mokyklos valgykla – šios vietos niekas iš kalbintųjų bendruomenės narių nepavadino jaukia. Mokyklai vertėtų rasti būdų ir priemonių atskirti patalpos dalį indų plovimui, taip bent minimaliai būtų užtikrintos sąlygos mokinių valgymo kultūros formavimui.

Gimnazijos ryšiai vertinami labai gerai. Iš bendro vertinimo konteksto išsiskiria mokyklos įvaizdis ir viešieji ryšiai, kurie vertinami gerai. Gimnazija, jos pasiekimais didžiuojasi ne tik mokiniai ir jų tėvai, bet ir miestelio bendruomenė, kuri intensyviai palaikė mokyklą siekiant gimnazijos statuso. Vietos bendruomenė traktuoja gimnaziją kaip itin reikšmingą miesteliui kultūros židinį. Savo veikla gimnazija aktyviai įsilieja į miestelio gyvenimą – dauguma renginių organizuojama bendromis gimnazijos ir miestelio bendruomenės pastangomis (pvz., valstybinių švenčių paminėjimai, „Tyrėjų naktis“, „Poezijos pavasarėlis“ ir kt.). Baisogala garsėja gausia ir aktyvia Šaulių organizacija, kuriai priklauso ir 30 gimnazijos mokinių. Baisogalos kuopos šauliai organizuodami renginius reprezentuoja miestelį ne tik rajone, bet ir šalyje. Baisogalą garsina sporto pasiekimai, tad kiekvienam, norinčiam sportuoti, gimnazija sudaro sąlygas naudotis sporto sale, stadionu. Reikšmingą mokyklos vaidmenį vietos bendruomenei patvirtina faktas, kad gimnazija Baisogalos bendruomenės tarybos teikimu yra nominuota Baisogalos garbės įstaiga ir įrašyta į Baisogalos pasididžiavimo knygą, kurioje pažymimi tik iškiliausi miestelio gyventojai ar įstaigos, garsinančios Baisogalos vardą rajone, šalyje ir už jos ribų. Daroma išvada, kad reikšmingas mokyklos vaidmuo vietos bendruomenėje yra vienas stipriausių mokyklos veiklos apsektų.

Vertinimo metu nustatyta, kad gimnazija kryptingai plėtoja įvairiapusiškus, abipusiai naudingus partnerystės ryšius su kitomis institucijomis. Baisogalos gimnazijos mokytojai kasmet padeda Radviliškio raj. savivaldybės švietimo ir sporto paslaugų centro suaugusiųjų ir jaunimo neformaliojo ugdymo skyriui organizuoti mokinių konkursus, olimpiadas, dalyvauja vertinimo komisijų darbe. Tenkinant mokinių saviraiškos poreikius, užmegzti glaudūs ryšiai su Šiaulių Lieporių gimnazija (viktoria „Protmūšis“), Šiaulių St. Šalkauskio gimnazija (viktoria „Proto mūšis“), Šiaulių universitetu (Jaunųjų matematikų varžybos), Radviliškio raj. Demokratijos ir socialinių igūdžių mokykla „Ateitis“ (joje mokosi gabiausi gimnazijos mokiniai). Tobulinant

mokytojų kvalifikaciją jau ne pirmus metus bendradarbiaujama su Kėdainių raj. Akademijos, Panevėžio raj. Krekenavos M. Antanaičio, Radviliškio raj. Šeduvos gimnazijomis: vedamos atviros pamokos, dalijamasi gerąja patirtimi. Aktyviai bendradarbiauja įvairiose institucijose veikiančios visuomeninės organizacijos: „Jaunieji maironiečiai“ (gimnazijos maironiečiai organizavo rajono maironiečių stovyklą), „Jaunieji šauliai“ (prisideda prie miestelio šaulių organizacijos veiklos). Organizuojant mokinių profesinį informavimą ir orientavimą, sėkmingai bendradarbiaujama su A. Gaidžiūno įmone „Auridana“, ŽŪB „Vainiūnų agroservisas“, A. Radžiūno UAB „Granulita“, UAB „Baisogalos bioenergija“, UAB „Apsaga“, Šiaulių darbo rinkos mokymo ir konsultavimo tarnyba, Panevėžio kolegija, Šiaulių Universiteto Socialinės gerovės ir negalios studijų fakultetu, ISM Vadybos ir ekonomikos universitetu, Karo prievolės administravimo tarnybos prie krašto apsaugos ministerijos Panevėžio karo prievolės centru, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto gyvulininkystės institutu ir kt. Bendradarbiavimas su kitomis institucijomis, vykdomi bendri renginiai, projektai sudaro galimybes mokiniams plėtoti individualius gebėjimus, praturtina mokinių formalųjį ir neformalųjį ugdymą. Kryptinga partnerystė su kitomis institucijomis yra vienas sėkmingiausių gimnazijos veiklos aspektų.

Kryptingų partnerystės ryšių dėka gimnazija ir jos pedagogai yra žinomi ir pripažįstami Radviliškio rajone: apie mokyklą gražiai atsiliepia ne tik mokinių tėvai, seniūnijos atstovai, bet ir Radviliškio raj. savivaldybės Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus specialistės. Dauguma kalbintų mokyklos ir vietos bendruomenės atstovų, akcentuodami svarbų mokyklos vaidmenį miestelyje, gimnazijos kultūros savitumą, gerus akademinis ir kitus mokinių pasiekimus, neformaliojo švietimo pasiūlą, gerus mokytojų ir mokinių tarpusavio santykius, įdomius ir įvairius mokykloje vykstančius renginius, visuomeninių organizacijų veiklą, įvairiapusių ryšius su kitomis institucijomis, gimnaziją vertino kaip geriausią rajone. Šie aspektai minimi ir Radviliškio raj. Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus pateiktoje informacijoje apie gimnaziją. Apie gimnazijos veiklą (renginius, akcijas, išvykas, parodas, integruotas pamokas ir kt.) nemažai informacijos galima rasti periodinėje rajono ir šalies spaudoje („Šiaulių kraštas“, „Radviliškio naujienos“, „Mūsų kraštas“, „Trimitas“, „Dialogas“). Visa tai rodo, kad mokykla geba kurti teigiamą įvaizdį. Gimnazijos įvaizdžio formavimui sėkmingai panaudojama simbolika (dauguma mokinių nešioja uniformą su gimnazijos herbu). Gimnazijos įvaizdžiui kurti svarbi interneto svetainė (www.baisogala.radviliskis.lm.lt), kurioje pateikiama gimnazijos istorija, pristatomi bendruomenės nariai, fiksuojami vykstantys renginiai, veiklą reglamentuojantys dokumentai. Tačiau pastebėta, kad ji yra nepakankamai patraukli ir informatyvi. Mokyklai būtų naudinga taikant modernias technologijas atnaujinti/patobulinti interneto svetainę, kuri pasitarnautų gimnazijos įvaizdžio kūrimui.

2. UGDYMAS IR MOKYMASIS

Ugdymas ir mokymasis vertinamas patenkinamai.

Bendrasis ugdymo organizavimas yra vidutiniškas, kai kuriuos pastarosios veiklos aspektus verta tobulinti. Iš bendro konteksto išsiskiria neformalusis švietimas, kuris vertinamas gerai. Ugdymo turinys planuojamas pagal Bendrąsias programas (toliau – BP), tačiau planai tik iš dalies atitinka BP keliamus ugdymo tikslus. Gimnazijoje susitarta dėl ugdymo turinio planavimo formų ir laikotarpių: mokytojiams dalykams rengiami ilgalaikiai planai, moduliams, pasirenkamiesiems dalykams, neformaliajam švietimui, specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ugdymui – programos. Ilgalaikiai planai bei mokymo programos aptariamoms metodinėse grupėse, derinamos su kuruojančiu vadovu, programos tvirtinamos direktoriaus įsakymu. Dauguma mokytojų susitarimų laikosi. Tačiau išsamios ilgalaikių planų analizės rezultatai rodo, kad mokykloje nesutarta dėl pasiekimų vertinimo, ugdymo turinio diferencijavimo ir dalykų integracijos planavimo. Mokymo programos parengtos laikantis programų rengimo reikalavimų, tačiau jose neatskleidžiama dalyko samprata – daugumoje programų nurodoma tik dalyko paskirtis. Pokalbiuose su mokytojais, Metodine taryba buvo teigiama, kad ilgalaikiai planai yra koreguojami, tačiau išsami pateiktų planų analizė rodo, kad tik dalis mokytojų juos koreguoja sistemingai, tai liudija nepakankamą susitarimų

laikymąsi. Atsižvelgiant į tai, siūloma susitarimus dėl ugdymo turinio planavimo formų, būdų, principų, aptartus metodinėse grupėse, įtraukti į Gimnazijos ugdymo planą.

Gimnazijos ugdymo planas (toliau – GUP) yra rengiamas dvejiems metams ir iš dalies vadovaujantis 2011–2013 m. Bendraisiais ugdymo planais (toliau – BUP). Mokomųjų dalykų santykis ir pasiūla atitinka dalį BUP rekomendacijų bei mokyklos finansines galimybes. Minėtame dokumente bendrais bruožais numatytas ugdymo proceso organizavimas, mokinių mokymosi krūvio reguliavimas, ugdymo turinio integravimas ir mokymo intensyvinimas, ugdymo turinio individualizavimas ir diferencijavimas, mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimas, mokinių individualaus plano sudarymas ir kt. tvarkos. Tačiau pastebėta, kad GUP yra menkai pritaikytas mokyklos kontekstui: plane vyrauja bendro pobūdžio frazės, nemažai teiginių yra tiesiogiai perkelti iš BUP. Plane nenumatyti aiškūs ir konkretūs gimnazijos bendruomenės narių susitarimai dėl bendrųjų kompetencijų, gyvenimo įgūdžių ugdymo, prevencinių ir kitų programų integravimo principų, pasirenkamųjų dalykų, dalykų modulių pasiūlos ir rengimo, mokymosi sąlygų sudarymo mokiniams mokytis įvairiose aplinkose, ugdymo turinio planavimo, ugdymo turinio integravimo ir kt. (nesivadovaujama BUP 16 punktu). Kadangi GUP rengiamas dvejiems metams, mokykla negali sureaguoti į per metus įvykusius pakitimus: Civilinės saugos ir Priešgaisrinės saugos mokymo programa anuluota, nuo 2012 m. įgyvendinama Žmogaus saugos bendroji programa. Be to, GUP numatytas šios programos įgyvendinimas tik per ugdymo proceso dienas, skirtas kultūrinei, pažintinei ir kt. veiklai (nesilaikoma BUP 133 p.). Kai kurių plano skyrių pavadinimai neatitinka turinio, pvz., skyriuje „Tėvų informavimas“ pateiktos socialinio pedagogo, psichologo funkcijos, popamokiniai renginiai. Tai leidžia manyti, kad vienas svarbiausių gimnazijos veiklų reglamentuojančių dokumentų parengtas kiek atmetinai. GUP nepristatomas, neanalizuojamas Mokytojų tarybos posėdžiuose bei Metodinės tarybos pasitarimuose. Baisogalos gimnazijos 2012 m. veiklos programoje suformuluotas tikslas – užtikrinti ugdymo proceso kokybę, pritaikant ugdymo turinį taip, kad kiekvienas mokinys pagal savo poreikius ir galimybes bręstų kaip asmenybė – GUP atsispindi nepakankamai.

Tvarkaraščiai iš dalies atitinka higienos normas: jis palankus daliai mokinių. 5–8 kl., 1–2 kl. mokinių tvarkaraščiai parengti tinkamai, t. y. mokiniai neturi laisvų tarpų tarp pamokų (langų), jiems vyksta ne daugiau kaip 7 pamokos per dieną. Išanalizavus 3–4 kl. mokinių individualius tvarkaraščius nustatyta, kad 90,7 proc. 3 kl. mokinių turi daugiau nei tris vienos pamokos trukmės laisvus tarpus tarp pamokų, 35 proc. iš jų turi nuo 7 iki 9 laisvų tarpų. 52,63 proc. ketvirtokų turi daugiau nei 3 „langus“. Tai rodo, kad gimnazija pažeidžia BUP 60 p., kuriame teigiama, kad mokinių, besimokančių pagal vidurinio ugdymo programą, tvarkaraštyje neturi būti daugiau nei 3 vienos pamokos trukmės laisvi tarpai tarp pamokų. Taip pat nustatyta, kad 16,27 proc. trečiokų ir 23,68 proc. ketvirtokų vieną savaitės dieną turi 8 pamokas (pažeidžiamas BUP 59 p. bei Lietuvos higienos normų HN 21:2011 88 p.). Be to, rengiant tvarkaraštį neatsižvelgta į tai, kad antradienis ir trečiadienis yra darbingiausios savaitės dienos: 28 proc. trečiokų ir 18,4 proc. ketvirtokų tomis savaitės dienomis vyksta 4 pamokos, 44,2 proc. trečiokų ir 28,94 proc. ketvirtokų – 5 pamokos, kai tuo tarpu ne tiek darbingomis dienomis vyksta po 7, ar 8 pamokas. Minėtieji pastebėjimai leidžia teigti, kad, sudarant pamokų tvarkaraščius, gimnazijoje nepakankamai paisoma BUP ir higienos normų, tai, savo ruožtu, neužtikrina galimybių veiksmingai įgyvendinti gimnazijos ugdymo planą ir tik iš dalies tenkina mokinių poreikius. Atsižvelgiant į tai, formuluojama išvada, kad gimnazijos ugdymo planas ir vyresniųjų klasių mokinių pamokų tvarkaraščiai yra tobulintinas mokyklos veiklos aspektas. Gimnazijos administracijai ir Metodinei tarybai vertėtų atidžiau analizuoti bendruosius ugdymą reglamentuojančius dokumentus ir jais vadovaujantis priimti susitarimus dėl ugdymo organizavimo; jie turėtų būti fiksuojami mokyklos specifika atliepančiuose dokumentuose. Į šį procesą būtina įtraukti mokyklos bendruomenės narius.

Gimnazija turi patirties organizuodama integruotas pamokas bei renginius, tačiau ji išnaudojama nepakankamai veiksmingai. Iš pokalbių su mokytojais paaiškėjo, kad daugiausia integruotų pamokų organizuoja lietuvių k. mokytojai, bendradarbiaudami su kitų dalykų mokytojais, mokinių savivalda. Tokiu būdu praėjusiais mokslo metais buvo organizuotos lietuvių k. ir dailės, lietuvių k. ir tikybos, lietuvių k. ir technologijų, lietuvių k., muzikos ir šokio pamokos.

Tradicinėmis galima pavadinti istorijos, dorinio ugdymo, dailės, matematikos integruotą pamoką „Europos diena“, chemijos, biologijos, anglų k. pamoką „Vandens, atmosferos ir dirvožemio tarša“, matematikos ir IT pamoka „Linijinių diagramų skaitymas ir braižymas“. Vertinimo metu stebėta ir labai gerai įvertinta kiekvienais metais rugsėjo mėn. organizuojama integruota lietuvių k., istorijos, technologijų pamoka „Jie gyveno greta mūsų“, skirta Lietuvos žydų genocido aukoms paminėti. Į šios pamokos organizavimą įtraukiami ir būrelio „Jaunieji skaitovai“ nariai. Svarbu paminėti, kad gimnazija sudaro sąlygas integruotus renginius, pamokas organizuoti netradicinėje aplinkoje: miestelio bibliotekoje, Šiaulių „Titnago“ spaustuvėje, kapinėse, Mėnaičių k. sodyboje ir kt. Dar 8 proc. stebėtų pamokų užfiksuoti fragmentiniai dalykiniai ryšiai (4 kl. fizika su lietuvių k., 8a,b kl. anglų k. su geografija, 4A kl. lietuvių k. su tikyba, 4A kl. lietuvių k. su ugdymu karjerai, 1b kl. kūno k. su sveika gyvensena ir geografija. Tik pavienėse pamokose užfiksuotas bendrųjų kompetencijų integravimas. Integruotų pamokų, renginių temos aptariamos metodinėse grupėse, tačiau gimnazija neturi susitarimų dėl dalykinės integracijos planavimo. Ilgalaikių planų analizė parodė, kad daugumoje planų fiksuojami tik dalykiniai ryšiai, nepakankamai kryptingai vadovaujamosi Bendrųjų programų nuostatomis, reglamentuojančiomis bendrųjų kompetencijų, gyvenimo įgūdžių ugdymo, prevencinių programų integraciją į bendrąjį ugdymo turinį. Gimnazija pasinaudoja teise pilietiškumo pagrindus integruoti į lietuvių k., bet ir čia nėra vieningų susitarimų: GUP vienur minima, kad pilietiškumo pagrindai integruojami į lietuvių k. 1–2 gimnazinėse klasėse., kitur – į lietuvių k. 2-oje klasėje, dar kitur – į lietuvių k. ir istoriją. Verta paminėti, kad sisteminga dalykinė integracija padėtų mažinti mokinių mokymosi krūvį ir siekti geresnių mokymosi rezultatų, todėl gimnazijos pedagogams vertėtų gilinti kompetencijas šioje srityje.

Pasirenkamųjų dalykų ir dalykų modulių programos rengiamos atsižvelgiant į gimnazijos finansines galimybes. Pasirenkamųjų dalykų ir modulių pasiūla nėra maža: 3 kl. mokiniams yra siūlomi 6 moduliai, 4 kl. – 10. 3–4 kl. mokiniams siūlomi 5 pasirenkamieji dalykai (braižyba, psichologija, ekonomika, IT, vokiečių k.). Tačiau abejonių kelia siūlomų modulių tikslingumas: 3 klasei siūlomas tik 1 gamtos dalykų modulis (fizika), nesūlomi istorijos, anglų k. moduliai. Jei 3–4 kl. mokiniai turi galimybę rinktis, tai 1–2 kl. mokiniams tokia galimybė sudaroma tik iš dalies: kiekvienai 1–2 klasei yra skirtas tam tikras lietuvių k. modulis (1a kl. – „Teksto kūrimas“, 1b kl. – „Žaidžiu žodžiu“, 1c kl. – „Rašybos ir skyrybos praktikumas“). Daroma prielaida, kad modulių pasirinkimas yra tik formalumas. Tai patvirtina ir kalbinti mokiniai, kurie teigė, kad klasei yra pasakoma, jog bus toks ar kitoks modulis. Verta atkreipti gimnazijos dėmesį ir į raštvedybos kokybę: skirtinguose dokumentuose yra įvardijami vis kiti parengtų modulių pavadinimai (pvz., vienuose dokumentuose nurodomas tą pačią dieną direktoriaus įsakymu patvirtintas 1a kl. lietuvių k. modulis „Teksto kūrimas“, kituose – „Kūrybinio rašymo dirbtuvės“).

Mokinių pasirinkimo galimybes didina neformaliojo švietimo programų įgyvendinimas. Neformaliajam ugdymui yra panaudojamos visos BUP numatytos valandos. Mokiniai turi galimybę savo gebėjimus realizuoti 25 sporto, meno, kraštotyros, socialinės krypties būreliuose. STA duomenimis, galima teigti, kad neformaliojo švietimo programų pasiūla tenkina daugumos mokinių ir jų tėvų poreikius (85,3 proc. apklaustų mokinių teigia, kad „mokykloje yra daug įdomių būrelių“, 73,8 proc. tėvų tvirtina, kad „vaikai po pamokų mokykloje randa užtektinai įdomios veiklos“). Svarbu paminėti būrelių įvairovę: mėgstantiems šokių siūlomi šiuolaikinio šokio ir liaudiškų šokių būreliai, mėgstantiems teatrą – dramos būrelis „Mažoji scena“, piešiantiems – meninio dizaino studija. Gimnazija sudaro sąlygas jaunimui burtis į organizacijas, klubus: mokykloje veikia jaunieji caritiečiai, maironiečiai, šauliai, ekologai, muziejininkai, klubas „Esame“, „Gyvenimo įgūdžių ugdymo mokyklėlė“ ir kt. Iš pokalbių su mokiniais, administracija išaiškėjo, kad mokiniai aktyviai lanko ne tik būrelius gimnazijoje, bet dailės, muzikos mokyklų skyrius, esančius gimnazijos patalpose, Kultūros namų kolektyvus. Stebėjimo savaitę buvo apsilankyta šešių būrelių užsiėmimuose. Vertintojus kiek nustebino menkas mokinių aktyvumas: stebėtuose užsiėmimuose dalyvavo tik 27 proc. mokinių, užsirašiusių į būrelius. Tai rodo, kad gimnazijos mokiniams ir būrelių vadovams tenka susidurti su svarbia, sunkiai išsprendžiama problema: dauguma mokinių gyvena ne Baisogaloje, yra pavežami, todėl dažnai tenka spręsti dilemą – likti būrelyje ar važiuoti

mokykliniu transportu namo. Tad neretai būrelių veikla yra orientuota ne į procesą, o į rezultatus, kuriais mokykla gali didžiuotis.

Pamokos organizavimas gimnazijoje yra vertinamas patenkinamai, išskyrus klasės valdymą, kuris vertinamas gerai. Išvada grindžiama apibendrintais 87 stebėtų pamokų įvertinimais (2 lent.)

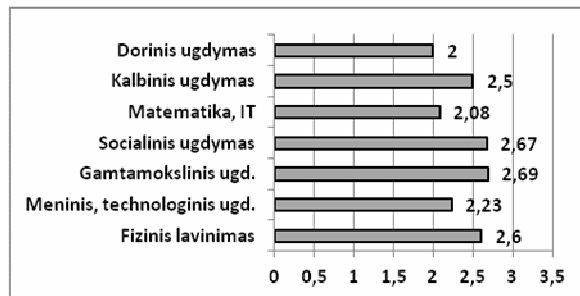
Pamokos organizavimo vertinimas

2 lentelė

Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Prastai
15	18	41	13
17,2 proc.	20,7 proc.	47,1 proc.	15 proc.

Mokymosi uždavinio formulavimas bei skelbimas – vienas svarbiausių pamokos organizavimo aspektų, nuo kurio priklauso mokinių mokymosi motyvacijos lygis, grįžtamojo ryšio kokybė, iš dalies – asmeninė mokinių pažanga. Todėl šiam pamokos aspektui skirtas pakankamai didelis dėmesys. Vertinimo metu pastebėta, kad didžioji dalis mokytojų planuoja kasdienę veiklą, formuluoja mokymosi uždavinius, aptaria ir skelbia juos mokiniams. Tačiau dažniausiai, skelbiant mokymosi uždavinius, nebuvo įvardijamas konkretus išmokimo rezultatas, nenurodoma, kokiais kriterijais remiantis jis bus matuojamas, todėl pamokos pabaigoje buvo sunku nustatyti, kokiai daliai mokinių pavyko pasiekti laukiamos pažangos ir kaip reikėtų planuoti tolimesnį mokymą(-si), pvz.: *“...išmokti taikyti laipsnių savybes“*, *“...skirs skaičiuotinius ir neskaičiuotinius daiktavardžius“*, *“...susipažins su medžių ligomis ir ydomis, gebės pritaikyti praktiniuose darbuose“*, *“...gebės pristinti trupmenas su vienu kintamuoju“* ir pan. Išsami pamokų stebėjimo protokolų analizė rodo, kad bent 30 proc. pamokų pastarasis aspektas buvo paminėtas kaip tobulintina mokytojo veikla. Apibendrinus surinktą informaciją, daroma išvada, kad mokymosi uždavinio formulavimas yra tobulintinas mokyklos veiklos aspektas. Formuluojuant mokymosi uždavinį vertėtų numatyti ir glaustai įvardinti aiškų, pasiekiamą ir pagal konkrečius vertinimo kriterijus pamatuojamą mokymosi rezultatą, aptarti sąlygas, kuriomis bus mokomasi pamokoje. Kaip sektiną pavyzdį, kai skelbiant mokymosi uždavinį buvo pasakomos ne tik veiklos, sąlygos, bet ir laukiamas bei realiais kriterijais pamatuojamas veiklos rezultatas, galima įvardinti šias pamokas vedusių mokytojų patirtį: dailė 1a kl, istorija 7b, 5b kl., geografija 1b kl., lietuvių k. 4A kl., anglų k. 8a,b, 6a klasėse.

Dalyje stebėtų pamokų mokytojai tinkamai planavo ir racionaliai panaudojo mokymui(-si) skirtą laiką, struktūrinės pamokos dalys buvo aiškios, nuoseklios. Tuo ypač išsiskyrė 8-oms kl. vesta integruota lietuvių k., istorijos ir dailės pamoka, 5a,b kl. kūno kult. (mergaitėms), 3A kl. lietuvių k., 8a,b kl. anglų k. pamokos. Daugelyje kitų pamokų organizuojamos veiklos buvo pakankamai nuoseklios, apgalvotos, tačiau dažnai trūko laiko mokymosi pasiekimams pamatuoti arba uždavinio įgyvendinimui aptarti. Nepaisant laiko valdymo problemų, daugumoje stebėtų pamokų vyravo darbinga atmosfera, užfiksuoti aiškūs, tikslūs, apgalvoti ir mokiniams suprantami mokytojo reikalavimai, draugiški, tuo pat metu – dalykiški ir pagarbūs tarpusavio santykiai. Dažniausiai laikytasi susitarimų dėl darbo tvarkos ir taisyklių. Šiuos vertintojų pastebėjimus patvirtina ir STA duomenys: teiginiui „Dažnai klasėje yra taip triukšmaujama, kad sunku susikaupti ir mokyti“ pritaria tik 30,7 proc. apklausoje dalyvavusių mokinių. Pamokos organizavimo kokybės palyginimas pagal ugdymo sritis pateikiamas 2 paveiksle.

2 pav. Pamokos organizavimo kokybės palyginimas pagal ugdymo sritis

Mokymo kokybė priimtina, bet kai kuriuos pastarosios veiklos aspektus vertėtų tobulinti. Iš bendro vertinimo konteksto išsiskiria mokymo ir gyvenimo ryšys, kuris vertinamas gerai. Vertinimo savaitę pavienėse pamokose dominavo mokymąsi aktyvinantys ir mokinių savarankiškumą ugdatys, su ugdymo turiniu, mokinių patirtimi ir galimybėmis derantys mokymo(-si) metodai, o mokytojų ir mokinių bendradarbiavimo formos skatino priimti atsakomybę už mokymosi rezultatus. Tai stebėta 1a, 3A, 4A kl. lietuvių k., 5b, 7b kl. istorijos, 1a kl. dailės 1a kl. pamokose. Tačiau dažniausiai stebėtose pamokose buvo taikyti tradiciniai informacijos teikimo bei atgaminimo metodai: aiškinimas, pasakojimas, demonstravimas, paskaita, mokymasis iš vadovėlio. Tenka konstatuoti, kad pastarieji mokymo(-si) metodai nesudarė galimybių mokiniams savarankiškai pasirinkti informacijos ieškojimo būdus bei mokymosi strategijas, menkai skatino mokymosi motyvaciją, mokinių kūrybiškumą bei iniciatyvumą mokantis. Vertinimo savaitę neteko stebėti tiriamųjų metodų taikymo, nors Baisogalos gimnazijos pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų ugdymo plane (2011 – 2013 m.) numatyta dėstant gamtos mokslus taikyti aktyvinančius mokymosi metodus (eksperimentas, laboratoriniai, praktiniai darbai). Pavienėse pamokose buvo užfiksuotos sąveikinio mokymo(-si) organizavimo apraiškos, kai taikyti pokalbio, euristinio klausinėjimo, bendradarbiavimo mažomis grupėmis ar poromis metodai, tačiau pastebėta, kad dalis mokytojų dar nėra iki galo perpratę grupinio darbo kaip mokymosi metodo esmės. Išdėstyti faktai liudija, kad gimnazijoje vyksta fragmentiniai didaktinės sistemos elementų (mokymo principų, metodų ir pan.) pokyčiai, tačiau šiuo metu vis dar vyrauja klasikinės pedagoginės nuostatos, todėl pamokos yra organizuojamos poveikio pedagoginės paradigmos kontekste, kai mokytojai atlieka informacijos perteikėjo vaidmenį, o mokiniai tampa klausytojais, informacijos gavėjais, paskirtų užduočių atlikėjais bei nurodymų vykdytojais. Konstruktivizmo idėjos gimnazijos pedagoginėje bendruomenėje yra aktualizuojamos teoriniu lygmeniu ir kol kas dar netapo kasdieninės mokytojų praktikos savastimi. Darytina išvada, kad mokymosi motyvaciją skatinančių metodų taikymas yra dar vienas tobulintinas mokyklos veiklos aspektas. Mokytojams vertėtų plėsti didaktinių santykių sampratą nuo „mokytojas – mokomasis dalykas“ ir „mokinys – mokomoji medžiaga“ iki „interaktyvi mokinio – mokytojo, mokinio – ugdomosios aplinkos, mokinio – mokinio sąveika“. Yra žinoma, kad sąveikaujant (bendraujant ir/ar aktyviai veikiant) įgytos žinios, suformuoti įgūdžiai, gebėjimai yra gerokai tvirtesni. Todėl renkantis mokymo(-si) metodus, mokytojams vertėtų prisiminti esminę konstruktivizmo nuostatą – mokymą traktuoti ne kaip susistemintos informacijos perdavimą, o kaip paties mokinio žinių organizavimo procesą. Aktyvinančių metodų taikymas skatintų mokinius savarankiškai ieškoti atsakymų į pateikiamus klausimus, spręsti išskylančias mokymosi problemas, didintų iniciatyvumą, mokytų atsakomybės už savo ir komandos (grupės) darbo rezultatus.

Didžiojoje dalyje stebėtų pamokų mokomoji medžiaga buvo siejama su mokinių patirtimi bei interesais, dėl to mokymas(-is) tapo prasmingesnis, didėjo mokinių susidomėjimas mokymo(-si) veikla. 22 proc. stebėtų pamokų mokymo ir gyvenimo ryšys buvo įvardijamas kaip stiprusis pamokos aspektas. Ypač tuo išsiskyrė 3A, 4A kl. lietuvių k., 7a kl. fizikos, 4B kl. biologijos, 1b kl. geografijos pamokos, kuriose mokymasis iš patirtų situacijų, artimiausios aplinkos veiksmingai įtraukė mokinius į veiklas, kėlė domėjimąsi mokymo turiniu, skatino darbingumą ir pozityvų požiūrį į mokymąsi. Kitose pamokose mokytojai, perteikdami mokomąją medžiagą, dažniausiai orientavosi į dalykinių kompetencijų ugdymą, nesusietą su praktiniais mokinių poreikiais. Vertinimo savaitę didesnėje dalyje pamokų stebėtas tikslus, nuoseklus ir mokiniams suprantamas aiškinimas, tačiau dėl monologinio aiškinimo pobūdžio ir mokytojo dominavimo pamokoje, daugeliu atvejų nepavyko įtraukti mokinių ar jų grupių į konstruktyvų dialogą su mokytoju.

Mokytojo ir mokinio dialogo kokybė darė įtaką mokinių išmokimo stebėjimui. Dalyje pamokų mokytojai paveikiai tikrino, kiek mokiniai suprato ir ką išmoko. Tai akivaizdžiausiai matėsi kalbinio ugdymo (lietuvių k. 3A, 6a, 2b, 4A, 1a kl., anglų k. 6a, 8ab, 3a,b kl., vokiečių k. 8a kl. ir rusų k.1a kl.), geografijos (1b kl.), matematikos (1a kl.), istorijos (7b kl.) pamokose. Šių pamokų stebėjimo protokoluose dominuoja įrašai apie paveikų mokinių veiklos ir išmokimo stebėjimą, tikrinimą, informacijos apie sėkmes rinkimą, grįžimą prie nesuprastų dalykų, veiklų koregavimą. Tačiau daugelyje kitų pamokų trūko kiekvieno mokinio individualių pasiekimų

vertinimo, atskirų pamokos dalių apibendrinimo ir įsitikinimo, kad dauguma sėkmingai įveikę duotąją užduotį gali pereiti prie kitų veiklų. Tikrinant išmokimą gana dažnai mokiniams buvo užduodami abstraktūs klausimai: „Ar visi supratot?“, „Ar viskas aišku?“ Tokio pobūdžio klausimai nesuteikia mokytojui tikslios grįžtamosios informacijos apie mokymo veiklos kokybę (Ar visi mokiniai išmoko? Ar mokoma tinkamu tempu? Su kokiais problemomis mokiniai susiduria atlikdami paskirtas užduotis?). Verta prisiminti, kad nuolatinis, informatyvus grįžtamasis ryšys yra vienas iš kokybiško mokymo(-si) veiksmų.

Namų darbų apimtis tenkina daugumos gimnazijos bendruomenės narių poreikius. Tai patvirtina STA duomenys: teiginiui „namų darbų apimtis yra nei per didelė, nei per maža“ pritaria 75,6 proc. apklausoje dalyvavusių tėvų, o teiginiui „namų darbų užduodama tiek daug, kad labai pavargstu ir vos spėju atlikti“ pritarė tik 31,7 proc. apklaustų mokinių. Tačiau vertinimo savaite pastebėta, kad gimnazijoje nusistovėjusi namų darbų skyrimo tvarka turi trūkumų. Ši išvalga grindžiama tokiais pastebėjimais:

- tik pavienėse pamokose skirtos pagal mokinių poreikius diferencijuotos namų darbų užduotys;
- daugeliu atvejų nespėta išsiaiškinti (nesiaiškinta), ar mokiniai gebės užduotis namuose atlikti savarankiškai;
- pavienėse pamokose namų darbai buvo užduodami po skambučio;
- dalyje pamokų namuose buvo siūloma pabaigti pradėtus ir nespėtus užbaigti darbus, tai liudija nepakankamai gerą laiko vadybą pamokoje.

Be to, skiriama nepakankamai dėmesio namų darbų tikrinimui: dažnai ši procedūra atliekama skubotai ir nenuosekliai, todėl nėra paveiki, t.y. neugdo mokinių atsakomybės ir mokymosi motyvacijos. Kaip teigiamas išimtis galima paminėti namų darbų skyrimą ir tikrinimą lietuvių k. (1a kl.), anglų k. (3a,b, 7b, 6a kl.), matematikos (7a kl.) pamokose. Minėtose pamokose gerai apgalvotos, skirtingus mokinių poreikius tenkinančios, sistemingai patikrinamos namų darbų užduotys padėjo mokiniams ugdytis mokymosi įgūdžius, skatino motyvaciją, ugdė atsakomybę ir sudarė sąlygas namuose tobulinti pamokoje įgytus įgūdžius.

Mokymo kokybę lemia mokymosi kokybės lygį. Tai akivaizdžiai iliustruoja 3 lentelėje pateikti apibendrintų mokymo ir mokymosi kokybės vertinimų palyginimas.

Mokymo ir mokymosi kokybės vertinimas

3 lentelė

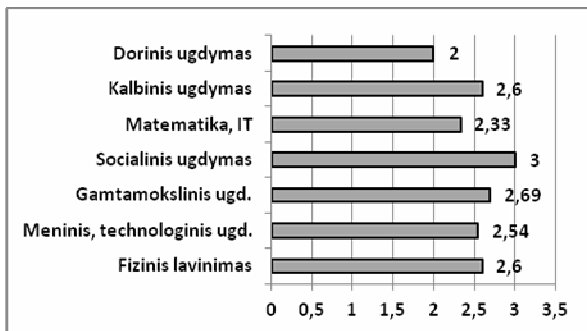
Labai gerai		Gerai		Patenkinamai		Prastai	
<i>Mokymas</i>	<i>Mokymasis</i>	<i>Mokymas</i>	<i>Mokymasis</i>	<i>Mokymas</i>	<i>Mokymasis</i>	<i>Mokymas</i>	<i>Mokymasis</i>
18	13	17	15	48	56	4	3
20,7 proc.	15 proc.	19,5 proc.	17,2 proc.	55,2 proc.	64,4 proc.	4,6 proc.	3,4 proc.

Iš lentelėje pateiktų mokymosi kokybės vertinimo duomenų pastarasis gimnazijos veiklos aspektas vertinamas vidutiniškai. Gimnazijos pateikti duomenys (pirminė informacija, vidaus įsivertinimo rezultatai) rodo, kad mokykla, traktuodama pastarąjį veiklos aspektą kaip tobulintiną, skiria jam gana daug dėmesio. Tačiau akivaizdu, kad mokinių mokymosi motyvacijos skatinimui yra išnaudojamos ne visos galimybės. Išorinio vertinimo metu tik dalyje pamokų fiksuota pakankamai aukšta mokinių motyvacija, kurią liudijo kryptingas savarankiškas mokinių darbas, mokinių aktyvumas mokantis, konstruktyvus mokinio ir mokytojo dialogas, gebėjimas ir noras prisiimti atsakomybę ne tik už savo, bet ir už bendradarbiaujančios grupės pasiekimus. Visa tai stebėta dailės (4a,b kl.), istorijos (7b kl.), biologijos (3A kl.) pamokose. Tačiau didžiojoje dalyje stebėtų pamokų mokiniai buvo pasyvūs proceso dalyviai, klusnūs mokytojų nurodymų vykdytojais. Stebėjimo duomenys leidžia teigti, kad nepakankamai aukštą mokinių mokymosi motyvaciją lemė klasikinės pedagoginės nuostatos ir tradiciniais metodais organizuojamas mokymas. Be abejonės, įtaką darė pamokos uždavimo orientavimas į sunkiai pamatuojamas veiklas, neaptariami sėkmės vertinimo kriterijai. Svarbus vaidmuo tenka išmokimo stebėjimui – jeigu mokiniai negauna operatyvios ir konkrečios informacijos kaip jiems sekasi dirbti pamokoje, jeigu pamokoje

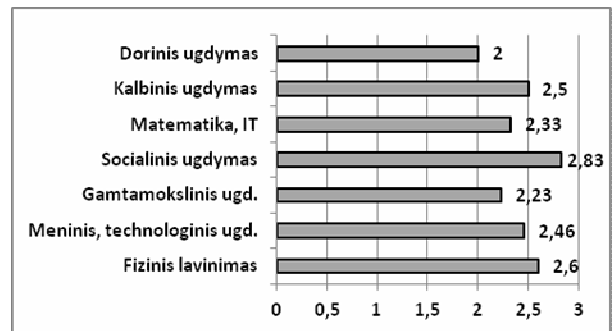
remiamasi gabesniais, spartesniu tempu dirbančiais mokiniais, dalis mokinių, pasižyminčių kitokiomis ugdymosi savybėmis patiria nesėkmes, dėl to menkėja jų mokymosi motyvacija. Nederėtų pamiršti ir namų darbų skyrimo bei tikrinimo kokybės. Sėkmės patyrimas juos atliekant taip pat yra svarbus mokymosi motyvaciją skatinantis veiksnys. Pastaruosius teiginius patvirtina pamokų stebėjimo protokoluose užfiksuoti vertintojų pastebėjimai: „...dauguma mokinių pasyvūs, nes pamokoje dominuoja pavienių mokinių užduočių sprendimas lentoje, o likusiems telieka nusirašyti...“, „...dauguma mokinių nedemonstruoja motyvacijos ne dėl asmeninių savybių ar negatyvių nuostatų, o dėl nuobodaus ir monotoniško proceso, siekiamo rezultato nežinojimo“, „...mokytoja dažniau akcentuoja nesėkmes, tokiu būtu iš anksto nuteikdama mokinius sunkumams ateityje“, „...trūksta padaršinimo, pagyrimo ir išmokymo tikrinimo“. Apibendrinus surinktus duomenis, išvelgiama tiesioginė priklausomybė tarp aktyvaus mokymosi metodų taikymo ir mokymosi motyvacijos, tai vertinama kaip tobulintinas pamokos aspektas. Jeigu mokytojai tradicinius ugdymo metodus pakeistų ar papildytų metodais, skatinančiais mokymosi aktyvumą, organizuotų dinamiškesnes veiklas, tikėtina, kad mokiniai ugdytųsi atsakomybę už savo veiklos rezultatus, taptų iniciatyviais mokymosi proceso dalyviais, sustiprėtų jų mokėjimo mokyti kompetencija, padidėtų ir motyvacija.

Mokymosi motyvacijos lygis lemia savarankiško darbo įgūdžius bei mokėjimą mokyti. Dalyje stebėtų pamokų buvo fiksuota, kad mokiniai gebėjo savarankiškai atlikti užduotis ir prisiėmė atsakomybę už mokymąsi. Galima paminėti mokinių gebėjimą išsakyti savo mintis, paremti jas argumentais, užduoti prasmingus ir tikslingus klausimus mokytojui ir klasės draugams, papildyti ir pratęsti išsakytas mintis (per lietuvių k. pamoką 4A klasėje), gebėjimą dirbti savarankiškai su vadovėlyje esančia medžiaga, pratybomis, žodynėliais, pastangas greitai išitraukti į mokymosi procesą (per anglų k. pamoką 6a kl.). Tačiau daugelyje pamokų nebuvo sudarytos sąlygos mokinių savarankiškam mokymuisi, t.y sprendimų priėmimui, užduočių atlikimo formų bei priemonių pasirinkimui ir pan. Dėl ugdymo procese nusistovėjusios praktikos mokymą organizuoti tradiciniais metodais, skatinančiais mokomosios medžiagos išiminimą bei reflektavimą, daugeliui mokinių nebuvo sudarytos sąlygos bendradarbiauti su klasės draugais. Todėl daugumos mokinių bendradarbiavimo įgūdžiai buvo vertinti patenkinamai. Anksčiau buvo rašyta, kad klasėse vyrauja palankus mokymuisi mikroklimatas (geri mokytojų ir mokinių santykiai, šiltas bendravimas, mažai destruktivaus elgesio atvejų, psichologinis/emocinis mokinių saugumas ir pan.). Tai leidžia manyti, kad gimnazijoje yra tinkamos sąlygos taikyti mokymąsi aktyvinančius metodus, įskaitant mokymąsi bendradarbiaujant nedidelėmis grupėmis ir poromis. Tai sudarytų galimybes mokytojams organizuoti mokymą sąveikos pedagoginės paradigmos kontekste, nors ne tik skatintų mokinių mokymosi motyvaciją, bet ir leistų pasiekti aukštesnių mokymosi rezultatų.

Apibendrintų mokymo ir mokymosi kokybės vertinimų palyginimas pagal ugdymo sritis pateikiamas 3 ir 4 paveiksluose.

3 pav. Mokymo kokybės palyginimas pagal ugdymo sritis

4 pav. Mokymosi kokybės palyginimas pagal ugdymo sritis

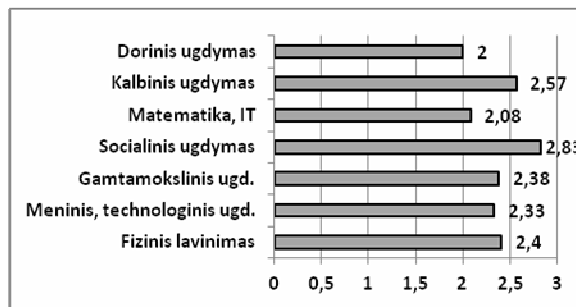
Mokymo ir mokymosi diferencijavimas vertinamas patenkinamai. Tokia išvada grindžiama apibendrintais pastarojo pamokos aspekto vertinimais, pateiktais 4 lentelėje.

Mokymo ir mokymosi diferencijavimo kokybės vertinimas

4 lentelė

Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Prastai	Labai prastai
11	22	43	8	1
12,9 proc.	25,9 proc.	50,6 proc.	9,4 proc.	1,2 proc.

Vertinimo metu pastebėta, kad gimnazijoje siekiama išsiaiškinti skirtingus mokinių mokymosi poreikius: praėjusiais mokslo metais Metodinės tarybos posėdyje nutarta padedant psichologei nustatyti mokinių mokymosi stilius ir gautus tyrimo duomenimis naudoti mokymo procese. Dalis mokytojų minėtą tyrimą atliko ir, mokinių teigimu, kai kada pamokas organizuoja atsižvelgdami į konkrečioje klasėje vyraujančią mokinių mokymosi stilių. Tačiau ši veikla nėra sisteminga. Vertinimo savaitę tik 12,9 proc. stebėtų pamokų mokymo(-si) diferencijavimas ir individualizavimas, atsižvelgiant į skirtingus mokymosi poreikius, buvo įvardintas kaip pamokos privalumas. Ryškiausiai šiuo aspektu išsiskyrė 7b kl. istorijos, 8a kl. vokiečių k., 1a kl. lietuvių k., 1b kl. geografijos, 7b kl. anglų k. pamokos, kuriose mokiniai sėkmingai dirbo grupėse, jiems buvo sudarytos sąlygos atlikti skirtingas užduotis, panaudota gabesnių mokinių patirtis. 5a,b (mergaitėms) ir 1b kl. kūno kultūros pamokose buvo diferencijuojamas tempas, o 8a kl. vokiečių k., 1a kl. matematikos, 7a kl. lietuvių k., 6a kl. anglų k. pamokose veikla parinkta pagal mokinių gebėjimus. 3A ir 4B kl. biologijos pamokose veikla diferencijuojama atsižvelgiant į mokinių mokymosi stilius, o 1b kl. geografijos pamokoje diferencijuotas mokymo turinys. Tinkamai diferencijuotas mokymas stebėtas dar 22 pamokose (25,9 proc.). Tačiau daugumoje stebėtų pamokų mokymo veiklos nesudarė sąlygų kiekvienam mokiniui tinkamai atlikti užduotis, nepadėjo atsiskleisti jų gebėjimams. Pamokų metu mokiniai buvo nuolat stebimi, konsultuojami, tačiau retai atsižvelgta į individualius mokinio gebėjimus bei mokymosi spragas: skirtingiems mokiniams buvo teikiama tokia pati pagalba. Silpnesniems mokiniams dažniausiai papildomai paaiškinamos užduotys, tačiau neskiriamos lengvesnės, tik keliose stebėtose pamokose buvo panaudota gabesnių mokinių pagalba silpniau besimokantiems mokiniams. Gabiems mokiniams, atlikusiems duotas užduotis, kartais skiriamas didesnis užduočių kiekis, bet neskiriamos sudėtingesnės, kūrybiškumą ar kritinį mąstymą lavinančios užduotys. Dalyje pamokų diferencijavimo ir individualios paramos poreikis neišsiaiškintas ir diferencijuotas mokymas netaikytas, nors manytina, kad jis buvo reikalingas dar 8 pamokose (9,4 proc.), o 1 pamokoje (1,2 proc.) jis buvo būtinas. Vertinimo metu nustatyta, kad skirtingi mokinių mokymosi poreikiai veiksmingiau tenkinami teikiant konsultacijas po pamokų nei pamokų metu. Tai patvirtina STA pateikti duomenys: tik 37,5 proc. apklaustų mokinių pritaria teiginiui, kad *“mokytojai pamokose dažnai duoda skirtingas užduotis gerai ir silpnai (prastai) besimokantiems mokiniams“*. Mokymo(-si) diferencijavimo kokybės palyginimas pagal ugdymo sritis pateiktas 5 paveiksle.

5 pav. Mokymo(-si) diferencijavimo kokybės palyginimas pagal ugdymo sritis

Apibendrinant mokymo(-si) diferencijavimo kokybės vertinimą verta paminėti, kad 2012–2013 m. m. vienas iš mokyklos uždavinių yra užtikrinti kokybišką mokinių ugdymą(-si) diferencijuojant ir individualizuojant ugdymo turinį pagal kiekvieno mokinio gebėjimus. Gimnazijos metodinėse grupėse, Metodinėje taryboje, Mokytojų taryboje svarstomos šios

problemos ir ieškoma priemonių mokinių mokymosi poreikių tenkinimui. Tikėtina, kad mokykla ras būdų, kaip patobulinti pastarąjį veiklos aspektą.

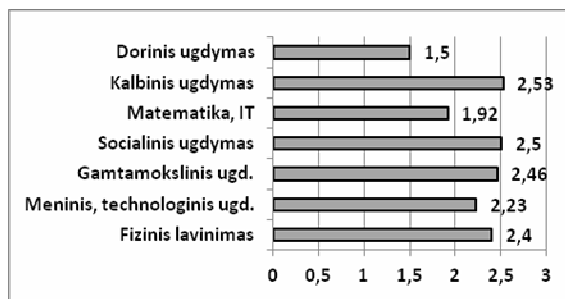
Vertinimas ugdant yra patenkinamas. Tokia išvada grindžiama apibendrintais 86 stebėtų pamokų vertinimo rezultatais, pateiktais 5 lentelėje.

Pasiekimų vertinimo kokybė

5 lentelė

Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Prastai
12	11	54	9
13,9 proc.	12,8 proc.	62,8 proc.	10,5 proc.

Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimas gimnazijoje yra planuojamas. Interneto svetainėje skelbiama atnaujinta ir direktoriaus įsakymu patvirtinta Baisogalos gimnazijos mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarka, esminės vertinimo nuostatos pateikiamos mokyklos ugdymo plane. Visose mokytojų metodinėse grupėse yra susitarta dėl mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarkos. Ugdymo procese taikomi tiek formalaus, tiek neformalaus vertinimo būdai. Pastebėta, kad dauguma gimnazijos mokytojų gerai pažįsta savo mokinius, iškilus mokymosi problemoms buvo pasiruošę jiems padėti, tačiau formuojamojo vertinimo metu sukaupta informacija nebuvo veiksmingai naudotasi apibendrinant, koreguojant ir planuojant tolimesnį mokinių ugdymą(-si). Mokytojai fiksavo mokymosi nesėkmes, bet neskatino aiškintis jų priežastis, ieškoti spragų likvidavimo būdų, taikytos vertinimo formos tik daliai mokinių padėjo siekti pažangos. Analizuojant vertinimo ugdant kokybę gimnazijoje verta paminėti, kad STA duomenimis, 84,6 proc. apklausoje dalyvavusių mokinių pritaria teiginiui, jog jiems yra „aišku, už ką mokytojai rašo gerą ar blogą pažymį“, tačiau dalyje stebėtų pamokų pasigesta aiškių, tikslių, su mokiniais aptartų veiklos pamokose ar praktinės užduoties vertinimo kriterijų. Gimnazijoje aktualizuojamas kaupiamasis vertinimas, kuris suteikia galimybių patirti sėkmę įvairių gebėjimų mokiniams. Tačiau pastebėta, kad tik dalyje pamokų taikytos vertinimo formos atliko ugdomąją funkciją: vertinimo informacija buvo aiški ir naudinga, teikti paveikūs pagyrimai ir paskatinimai, skatinamas įsivertinimas, nurodomi vertinimo kriterijai, vertinimas siejamas su mokymosi uždaviniu. Tai pastebėta 1a kl. rusų k., 7a, 3A, 1a kl. lietuvių k., 1c kl. istorijos, 8a,b, 3AB, 5a,b anglų k., 6b kl. dailės, 8a kl. vokiečių k., 7a kl. fizikos, 8a kl. geografijos, 5b kl. šokio, 1b kl. kūno kultūros pamokose. Pamokų vertinimo duomenų analizė rodo, kad 62,8 proc. stebėtų pamokų nenurodyti ar nepakankamai aiškiai apibrėžti pasiekimų vertinimo kriterijai, nepakankamai veiksmingi ir tikslingi išmokimo stebėjimo būdai nesuteikė galimybių išmatuoti realiai padarytą individualią pažangą, pamokos apibendrinimas nesietas su mokymosi uždaviniu. Pasiekimų vertinimo kokybės palyginimas pagal ugdymo sritis pateiktas 6 paveiksle.

6 pav. Pasiekimų vertinimo kokybės palyginimas pagal ugdymo sritis

Vertinimas kaip informavimas išsiskiria iš bendro pastarojo veiklos aspekto vertinimo, nes yra traktuojamas kaip paveikus. Mokykloje taikomos įvairios bendravimo su tėvais formos: visuotiniai ir klasių tėvų susirinkimai, individualūs pokalbiai, konsultacijos, tėvų dalyvavimas mokyklos renginiuose. Klasių auklėtojai planuoja darbą su tėvais (planuojama klasės vadovo valanda individualiems pokalbiams), informaciją tėvams pateikia sistemingai. STA duomenimis, 89 proc. apklaustų tėvų teigia, kad jiems pakanka informacijos apie vaiko mokymąsi bei elgesį. Dauguma aktyvesnių tėvų pripažįsta, jog klasių tėvų susirinkimai įdomūs ir naudingi. Iš pokalbių

su mokinių tėvais paaiškėjo, kad tėvams, kurie domisi vaikų ugdymu, užtenka elektroniniame dienyne esančios informacijos. Daugeliui tėvų informacija apie įvairius mokyklos veiklos aspektus (ugdymo planą, veiklos planą, neformalųjį švietimą, specialistų pagalbą) yra prieinama. Pokalbių metu paaiškėjo, kad tėvų netenkina gimnazijoje nusistovėjusios bendrų susirinkimų vedimo tradicijos. Tėvų teigimu, minėtuose susirinkimuose pateikiama informacija yra abstrakti, bendro pobūdžio, todėl mažai aktuali. Tėvų informavimo procedūros būtų efektyvesnės, jeigu mokykla patobulintų visuotinių tėvų susirinkimų vedimo metodiką, informacijos pateikimo būdus.

3. PASIEKIMAI

Pasiekimai yra patenkinami. Išvada grindžiama skirtingais atskirų pastarosios veiklos aspektų vertinimais: pažanga vertinama patenkinamai, o mokymosi pasiekimai – gerai. Gimnazija siekia sudaryti tinkamas sąlygas atskirų mokinių pasiekimams ugdytis, tačiau, kuriant mokymosi aplinką nepakankamai atsižvelgiama į skirtingus kiekvieno klasės mokinio gebėjimus bei mokymosi poreikius (plačiau apie tai 14–15 psl.). Mokykla kasmet skaičiuoja visų klasių pažangumo rodiklius, nustato klasių mokymosi kokybės pokyčius. Akademiniai pasiekimai lyginami su kitomis rajono mokyklomis. Mokinių daroma pažanga ir pasiekimai aptariami mokytojų metodinių grupių pasitarimuose, Mokytojų tarybos posėdžiuose, pristatomi tėvams susirinkimų, pokalbių metu. Atskirų mokinių pažanga stebima ir fiksuojama atsižvelgiant į Bendrosiose ugdymo programose apibrėžtus pasiekimų lygius, tačiau išsami kiekvieno mokinio mokymosi pokyčių analizė, lyginant esamus pasiekimus su ankstesniais to paties mokinio pasiekimais, nėra atliekama, bendrų susitarimų tuo klausimu gimnazijoje nėra.

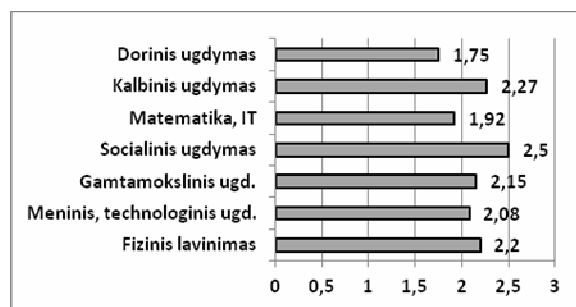
Vertinant atskirų mokinių pažangą pamokoje abejonių kelia ne pati pažanga, o jos matavimo ir fiksavimo būdai. Daugumoje stebėtų pamokų mokiniai darė pažangą, gebėjo atlikti mokytojo paskirtas užduotis, teisingai atsakyti į mokytojo klausimus, tačiau dalyje jų (70,1proc.) per mažai dėmesio skirta asmeninei mokinių pažangai išsiaiškinti, aptarti ir fiksuoti, nepakankamai akcentuoti individualūs mokinių pasiekimai. Tai lėmė gana žemus pastarosios veiklos vertinimus (žiūr. 6 lentelę).

Atskirų mokinių pažangos matavimo kokybės vertinimai

6 lentelė

Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Prastai
10	16	37	24
11,5 proc.	18,4 proc.	42,5 proc.	27,6 proc.

Stebėtose pamokose dauguma mokytojų nepatikrino, kiek mokiniai suprato ir ko išmoko pamokoje, nesudarė sąlygų mokiniams įsivertinti savo veiklą, suvokti gebėjimo savarankiškai dirbti svarbą, neaptarė mokymosi proceso eigos ir asmeninės pažangos. Šias išvalgas patvirtina pamokų stebėjimo protokoluose užfiksuoti gale pamokos mokytojų kelti klausimai, liudijantys nepakankamai veiksmingą asmeninės mokinių pažangos matavimą: „Kaip jaučiatės? Puikiai? Gerai?“, „Ar pavyko padaryti tai, kas buvo suplanuota?“, „Ką šiandien mokėmės?“, „Ar patiko? Ar daug šiandien sugalvojote žodžių?“. Išsami pamokų vertinimo duomenų analizė leidžia teigti, kad asmeninės mokinių pažangos pamokoje pamatavimo svarba gimnazijoje nėra iki galo suprasta ir traktuoti tai, kaip tobulintą pamokos aspektą. Pastarąją išvadą patvirtina asmeninės mokinių pažangos pamokoje matavimo kokybės lyginimas pagal ugdymo sritis (žiūr. 7 pav.).

7 pav. Asmeninės mokinių pažangos pamokoje matavimo kokybės palyginimas pagal ugdymo sritis

Tikėtina, kad nuolatinis mokinių pažangos pamokoje aptarimas ir vertinimas, akcentuojant asmeninius pasiekimus, keltų mokymosi motyvaciją ir leistų siekti kuo aukštesnių mokymosi rezultatų. Tikrinant, ko mokiniai išmoko, aptariant asmeninę mokinių pažangą vertėtų orientotis į konkretų, pamatuojamą mokymosi uždavinį, t. y. į numatytą mokymosi rezultatą bei sėkmės vertinimo kriterijus. Tokia veikla teiktų mokiniams kokybišką grįžtamąjį ryšį, skatintų mokinius vertinti savo mokymąsi, padėtų suvokti mokymosi sunkumus ir problemas, padėtų numatyti tolesnius mokymosi žingsnius, dėl to mokymas(-is) taptų kryptingesnis, tikslingesnis, o asmeninę pažangą būtų galima įvertinti daug objektyviau. Verta paminėti, kad dalis mokytojų asmeninės pažangos pamatavimo ir vertinimo procedūras yra pakankamai gerai įvaldę. Tai stebėta 3a, 1a ir 2b kl. lietuvių k. pamokose. 4b kl. biologijos ir 1b kl. geografijos pamokose buvo tikslingai grįžta prie pamokos uždavinio, įtvirtinti svarbiausi dalykai, aptartos mokymosi problemos. 8a,b kl. anglų k. ir 1a kl. dailės pamokose paveikiai taikytos savikontrolės užduotys, sudariusios galimybes mokiniams patiems pamatuoti pasiekimus ir objektyviai įsivertinti savo asmeninę pažangą. Verta paminėti 7b kl. istorijos ir 4 kl. fizikos (mod.) pamokose sudarytas tinkamas sąlygas mokiniams sekti ir vertinti tiek savo asmeninę, tiek klasės draugų pažangą. Minėtas pamokas vedusių mokytojų patirtis galėtų tinkamai pasitarnauti gimnazijai tobulinant pastarąjį veiklos aspektą.

Jau minėta anksčiau, kad mokymosi pasiekimai gimnazijoje yra geri. Iš bendro vertinimo konteksto išsiskiria akademiniai pasiekimai, kurie vertinami vidutiniškai. Gimnazija pelnytai gali didžiuotis 2011 m. abiturientės laikyto lietuvių kalbos egzamino rezultatu (vertinimas – 100), 2012 m. 4 gimnazistams įteiktais brandos atestatais su pagyrimu. Tačiau išsami 2010–2011 ir 2011–2012 m. m. brandos egzaminų rezultatų duomenų analizė rodo, kad tik nedidelė mokinių dalis rinkosi laikyti valstybinius brandos egzaminus. Pastaruosius dvejus metus daugiau nei pusė abiturientų laikė tik lietuvių kalbos valstybinį egzaminą (atitinkamai 52,4 ir 62,7 proc. abiturientų). Labai gerais rezultatais išsiskiria tik anglų kalbos egzaminas: daugiau nei pusės laikusių mokinių šio egzamino rezultatai įvertinti nuo 50 iki 99 (2011 m. – 55,5 proc., 2012 m. – 60 proc.). Apibendrinus visų laikytų egzaminų rezultatus nustatyta, kad iš septynių Radviliškio rajono vidurinio ugdymo programą vykdančių mokyklų Baisogalos gimnazijos vieta reitinge – 4. 2012 m. 21 proc. pagrindinio ugdymo pasiekimus pasitikinusių dešimtokų matematikos pasiekimai įvertinti gerai, labai gerai ir puikiai (rajone – 27 proc.). Atitinkamai, 15 proc. dešimtokų lietuvių kalbos pasiekimai įvertinti gerai ir labai gerai (rajone – 20,7 proc.).

Analizuojant mokymosi pasiekimus galima konstatuoti, kad gimnazija pakankamai kryptingai siekia atlikti savo prisiimtą misiją: „sudaryti galimybes <...> skirtingų gebėjimų turinčių mokinių saviraiškai, sąlygas išsaugoti asmenybės unikalumą, plėtoti kūrybines galias bei patirti mokymosi džiaugsmą“. Tai duoda gerų rezultatų – kiti (neakademiniai) gimnazijos mokinių pasiekimai yra pakankamai aukšti. Dauguma gimnazijos mokinių tenkina saviraiškos poreikius ir gilina akademinės žinias dalyvaudami įvairiuose projektuose, konkursuose, olimpiadose, sportinėse varžybose. Mokyklos ugdytiniai dalyvauja daugumoje savivaldybės organizuotų renginių, laimi prizines vietas. Pagal Radviliškio rajono savivaldybės Švietimo skyriaus pateiktą pažymą, Baisogalos gimnazija yra trečia rajone pagal laureatų ir prizinių vietų laimėtojų skaičių. Patys ryškiausi 2011–2012 m. m. gimnazistų laimėjimai: III vieta respublikiniame filologų konkurse, III vieta respublikinėje biologų olimpiadoje, I vieta respublikinėje technologijų olimpiadoje.

Mokiniam sudaromos galimybės dalyvauti kitose ugdymo įstaigose organizuojamuose konkursuose bei viktorinose: Šiaulių Lieporių ir St. Šalkauskio gimnazijose organizuojamuose „Proto mūšiuose“, gabūs matematikai mokiniai varžosi Šiaulių Universiteto organizuojamose Jaunųjų matematikų varžybose ir Kauno Technologijų Universiteto prof. Jono Matulionio jaunųjų matematikų konkurse. Dauguma mokinių aktyviai dalyvauja sportinėje veikloje. Aukštus sportinius pasiekimus ir laimėjimus liudija mokyklos I-ojo aukšto hole eksponuojami diplomai, medaliai, taurės. Išdėstyti faktai kitus mokinių pasiekimus leidžia traktuoti kaip stiprųjį gimnazijos veiklos aspektą.

Tikėtina, kad geri mokinių pasiekimai olimpiadose, konkursuose ir varžybose bent iš dalies lemia tolesnio mokymosi sėkmę, kuri yra stebima ir fiksuojama. Informaciją apie mokinių tolesnį mokymąsi surenka klasių auklėtojai, ji pristatoma Mokytojų tarybos posėdyje. Kaupiami ir analizuojami duomenys apie buvusius ugdytinius. Mokyklos pateikta informacija rodo, kad nemaža dalis mokinių sėkmingai tęsia mokymąsi šalies universitetuose (33,3 proc. buvusių gimnazijos auklėtinių), neuniversitetinėse aukštosiose mokyklose (kolegijose) (23,5 proc.). Likusioji dalis ugdytinių mokosi profesinio rengimo centruose arba įsilieja į darbo rinką. Gimnazijoje bendraujama su dalimi buvusių abiturientų, domimasi jų pasiekimais. Kartais į renginius kviečiami buvę mokiniai, jie pasakoja savo sėkmės istorijas, taip skatindami gimnazistus atsakingai rinktis tolesnio mokymosi kelią.

4. PAGALBA MOKINIUI

Pagalba mokiniui gimnazijoje yra gera.

Gimnazija gerai rūpinasi savo mokiniais, dėl to pakankamai kryptingai tenkinami emociniai, fiziniai ir socialiniai mokinių poreikiai. Mokykloje veikia Vaiko gerovės komisija, suburta pilna pagalbos mokiniui specialistų komanda: psichologė, socialinė pedagogė, specialioji pedagogė, mokytoja padėjėja, logopedė. Vykdoma penkių lygmenų pedagoginės ir psichologinės pagalbos teikimo vaikui sistema. Ryšiai tarp sistemos lygmenų grindžiami bendradarbiavimu, konfidencialumu, abipuse atsiskaitomybe, kolegialiu planavimu. Mokytojai ir pagalbą teikiantys specialistai įvairiais būdais bendradarbiauja su mokiniais ir jų tėvais: skaitomos paskaitos, moderuojamos diskusijos, organizuojamos individualios konsultacijos. Siekiant geresnio mokymosi motyvacijos stokojančių mokinių lankomumo, gimnazijoje patvirtintas ir taikomas lankomumo tvarkos aprašas, kuris kiekvienais metais yra peržiūrimas ir tobulinamas, stebimas jo veiksmingumas. Didelis dėmesys mokykloje skiriamas penktokams – nuolat atliekami tyrimai ir teikiama visokeriopa pagalba, kad jauniausieji gimnazijos mokiniai joje jaustųsi gerai. Nuo 2011 metų gimnazija dalyvauja „Olweus“ patyčių ir prevencijos programoje. Mokiniai gerai žino, į ką kreiptis iškilus vienai ar kitai problemai. Minėtas išvalgas patvirtina STA duomenys: 90,3 proc. mokinių gimnazijoje jaučiasi saugūs, 90,7 proc. pritarė teiginiui, kad klasės vadovė(as) rūpinasi klase, 86,4 proc. tvirtina, kad turint rūpestį, „rasiu, kas man patars ir padės mokykloje“.

Mokinių asmenybės ir socialinė raida skatinama klasių valandėlių, tradicinių renginių, projektų, akcijų metu, neformaliojo švietimo būreliuose, savivaldos institucijų veikloje. Minėtomis priemonėmis yra ugdomos mokinių vertybinės nuostatos, socialiniai gebėjimai: klasių vadovai, pagalbos specialistai, dalykų mokytojai nuosekliai akcentuoja mokiniams gerų tarpusavio santykių svarbą, skiepia pagarbą šalia esančiam, atsakomybę už savo bendruomenę, formuoja tinkamą bendravimo kultūrą. Pastarosios veiklos rezultatai akivaizdūs: vertintojai stebėjo kultūringą mokinių ir suaugusiųjų bendravimą, draugiškus mokinių tarpusavio santykius, mokinių pilietiškumą, jų gebėjimą įvardinti mokykloje egzistuojančias problemas ir prisiimti atsakomybę jas sprendžiant. Minėti pastebėjimai patvirtina, kad mokyklos personalo pastangos stiprinti mokinių pasitikėjimą savimi ir gebėjimą gyventi su kitais bei mokykloje nusistovėjusi bendroji rūpinimosi mokiniais politika neabejotinai skatina mokinių asmenybės ir socialinę raidą. Tai leidžia daryti išvadą, kad paveikus rūpinimasis mokiniais yra vienas stipriųjų gimnazijos veiklos aspektų. Siekiant aukščiausio pastarosios veiklos kokybės lygio gimnazijai vertėtų išspręsti pavienes šiuo metu egzistuojančias problemas:

- pokalbiuose su mokiniais ir jų tėvais išaiškėjo, kad daugumai jų yra nepriimtina mokyklos valgyklos aplinka, netenkina patiekalų pasirinkimo įvairovė. Tai patvirtina ir STA duomenys: tik 55,5 proc. apklaustųjų mokinių teigia, kad „mokyklos valgykloje galiu skaniai pavalgyti“, o 58,2 proc. tėvų yra patenkinti maitinimu mokyklos valgykloje;
- gimnazijoje per mažai dėmesio skiriama mokinių asmeninės ir socialinės raidos pokyčiams matuoti ir analizuoti.

Pedagoginė, psichologinė ir socialinė pagalba vertinama gerai, išskyrus pagalbą mokantis, kuri yra patenkinama. Iš pokalbių su Vaiko gerovės komisija, Metodine taryba ir mokiniais išaiškėjo, kad mokymosi problemų turintys mokiniai gali bet kada kreiptis pagalbos. STA pateiktais duomenimis, 91,3 proc. apklausoje dalyvavusių mokinių pritarė teiginiui „jeigu nesuprantu temos, visuomet galiu klausti mokytojų, nueiti į konsultacijas“. Tai patvirtino ir 78,5 proc. tėvų. Tačiau vertinimo savaitę pedagoginės pagalbos teikimo sistema neišryškėjo. Tik nedaugelis mokytojų stebėtose pamokose labai gerai ir gerai konsultavo mokinius, teikė pedagoginę pagalbą. Tai pastebėta 4A ir 4B kl. lietuvių k., 8a,b ir 3 kl. anglų k., 7a kl. fizikos, 1a kl. dailės, 7b kl. istorijos pamokose. Šiose pamokose užduotys buvo diferencijuojamos, taikomi įvairesni mokymo būdai, stebimas ir vertinamas mokinių išmokimas. Daugumoje pamokų per mažai dėmesio skirta individualios pagalbos teikimui atsižvelgiant į skirtingus visų klasės mokinių gebėjimus ir galimybes, retai taikomi mokinių poreikius pagal amžių ir gebėjimus atitinkantys metodai ir stebimas išmokimas pamokoje.

Mokykloje dirba psichologo asistentė, kurios darbo turinį riboja mokyklos psichologo asistento pareigybės aprašymas (patvirtintas LR švietimo ir mokslo ministro 2005 m. liepos 22 d. įsakymu Nr. ISAK-1549). Verinimo metu išsiaiškinta, kad specialistė, neviršydama savo kompetencijos, inicijuoja ir organizuoja gana daug veiklų:

- bendradarbiauja su mokytojais, pagalbos mokiniui specialistais, t. y. teikia siūlymus dėl darbo su problemiškais ir specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais, dalyvauja Vaiko gerovės komisijoje įgyvendinant įvairias socialines programas;
- bendradarbiauja su mokinių tėvais, t. y. dalyvauja klasių tėvų susirinkimuose ir skaito paskaitas tėvams aktualioms temomis (pvz., „Harmoningos asmenybės vystymasis“, „Paauglystė. Jos krizės“ ir pan.), pataria, diskutuoja su tėvais jiems rūpimais klausimais;
- organizuoja prevencinę veiklą mokiniams, turintiems elgesio ir bendravimo problemų, konfliktinėms klasių grupėms;
- tiria penktokų adaptacijos procesus, tyrimo rezultatus pristato mokytojams;
- organizuoja psichologinį švietimą, t. y. veda psichologijos pamokas (pasirenkamasis dalykas) 3–4 gimnazinių klasių mokiniams, klasių valandėles įvairių klasių mokiniams.

Tačiau STA duomenys rodo, kad minėtos priemonės nesuteikia galimybių efektyviai spręsti mokinių ir mokytojų tarpusavio bendravimo problemas: tyrimo metu net 53,2 proc. apklaustųjų mokinių ir 66,5 proc. tyrime dalyvavusių tėvų pritaria teiginiui, kad „kai kurie mūsų klasės mokiniai su mokytojais elgiasi nepagarbiai ir įžūliai“. Tikėtina, kad psichologinė pagalba būtų veiksmingesnė, jeigu specialistė būtų konsultuojama psichologo kvalifikaciją turinčio specialisto.

Gimnazija pakankamai gerai žino mokinių gyvenimo socialinį kontekstą. Gimnazijoje organizuojamas nemokamas mokinių maitinimas, pavėžėjimas, sistemingai vykdoma pamokų lankomumo kontrolė. Situacijos analizė rodo, kad gimnazijos veikla su socialinės raidos problemų turinčiais mokiniais pakankamai veiksminga – gimnazija laiku priima tinkamus sprendimus, stengiasi patenkinti mokinių edukacinius bei socialinius poreikius. Į įvairias vaikų socializacijos programas, vykdomas akcijas įtraukti elgesio ir lankomumo problemų turintys mokiniai geriau adaptuojasi mokykloje bei klasėje. Vienas iš socialinės pedagogės veiklos barų – prevencinė veikla, kuri organizuojama bendradarbiaujant su klasių auklėtojais, gimnazijos vadovais, kitais pagalbos mokiniui specialistais. Pedagogė inicijuoja ir organizuoja įvairius prevencinius renginius, akcijas, rengia įvairių informacinę medžiagą mokiniams ir tėvams, veda individualius pokalbius su mokiniais ir jų tėvais. Gimnazija, organizuodama prevencinį darbą bei teikdama pagalbą mokiniams, plėtoja vidaus ir išorės (tarpinstitucinį) bendradarbiavimą: konstruktyviai bendraujama su Baisogalos miestelio, Skėmių kaimo seniūnijų darbuotojais, Radviliškio raj. policijos komisariatu, Radviliškio

raj. Vaiko teisių apsaugos tarnyba, Baisogalos policijos darbuotojais. Verta paminėti, kad gimnazija geba išvelgti savo ugdytinių socialinės raidos problemas sukeliančias priežastis ir stengiasi pagal galimybes jas užkardyti. Jau keletą metų gimnazijoje vykdomas Jungtinių Tautų vystymo projektas „Vaikai priežiūroje – tėvai darbe: rizikos grupės asmenų integravimas į darbo rinką, sudarant sąlygas mažamečių vaikų priežiūrai kaimo seniūnijoje“, tęstinis projektas „Atsigėžkime į šeimą“. Šiomis priemonėmis siekiama mažinti gimnazijos mokinių ir jų šeimų socialinę atskirtį. Visa tai leidžia teigti, kad gimnazijos mokiniams teikiama tinkama socialinė pagalba yra dar vienas stipriųjų mokyklos veiklos aspektų. Siekiant dar veiksmingiau spręsti socialines problemas, į šį procesą gimnazijai vertėtų įtraukti kuo daugiau mokinių tėvų. Tikėtina, kad tuomet vykdomų prevencinių programų veiksmingumas būtų didesnis. Šiuo metu įgyvendinamų prevencinių priemonių, nukreiptų prieš rūkymą, alkoholio, narkotikų vartojimą, veiksmingumas yra nepakankamas. STA duomenimis, tik 51,6 proc. mokinių ir 60,7 proc. tėvų pritaria teiginiui, kad prevencinės priemonės yra veiksmingos.

Specialieji mokymosi poreikiai tenkinami vidutiniškai. Specialioji pedagogė atlieka vaikų, turinčių specialiųjų mokymosi poreikių (išskyrus poreikius dėl išskirtinių gabumų), pirminį įvertinimą, teikia rekomendacijas dalykų mokytojams, tėvams (globėjams) dėl specialiojo ugdymo būdų, metodų, stebi mokinių ugdymą. Specialistė veda grupines ir individualias korekcines dalykų pratybas. Veikla šiose pratybose derinama su lietuvių kalbos ir matematikos mokytojais. Specialiųjų poreikių mokiniai yra buriami „Gyvenimo įgūdžių mokymo mokyklėlėje“, kurioje neformaliai tobulindami socialinius įgūdžius minėti mokiniai pasiekia gana gerų rezultatų. Tai patvirtina aktyvus pastarųjų mokinių dalyvavimas ne tik mokyklos veikloje, bet ir rajoniniuose konkursuose, viktorinose, projektuose bei respublikiniuose renginiuose. Specialiųjų poreikių mokinių pasiekimai aptariami Vaiko gerovės komisijoje, dalykų metodinėse grupėse, Mokytojų tarybos posėdžiuose. Dauguma tėvų patenkinti pagalba, kurią gimnazija teikia mokymosi sunkumų turintiems mokiniams. Vertinimo savaitę pastebėta, kad tikslinga ir veiksminga pagalba specialiųjų poreikių turintiems mokiniams buvo teikta korekcinėse pratybose, kurias vedė specialioji pedagogė ir 6 kl. lietuvių k. pamokoje, kurioje dirbo mokytoja padėjėja. Tinkama pagalba specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniams stebėta tik pavienėse pamokose (1b kl. geografija, 8a kl. vokiečių k.). Daugumoje stebėtų pamokų per mažai atsižvelgta į specialiuosius mokymosi poreikius: stigo laiku teikiamos pagalbos, nuoseklaus ir tikslingo specialiųjų poreikių mokinių pažangos stebėjimo, neišnaudoti padedantys mokytis vertinimo būdai ir formos, o mokymo uždaviniai bei ugdymo turinys nepakankamai orientuoti į konkrečius specialiųjų mokymosi poreikių turinčių mokinių gebėjimus.

Mokykloje sukurta gabių mokinių ugdymo programa. Gabieji mokiniai yra pastebimi, skatinami dalyvauti mokyklos kultūriniame gyvenime, savivaldoje, įsijungti į neformalųjį ugdymą, realizuoti savo gebėjimus rajone ir respublikoje organizuojamuose renginiuose, konkursuose, olimpiadose. Dalis mokinių, turinčių aiškiai išreikštus gebėjimus tam tikrų dalykų srityse, mokosi Šiaulių universiteto jaunųjų fizikų mokykloje „Fotonas“, neakivaizdinėje jaunųjų gamtos žurnalistų mokykloje prie Lietuvos jaunųjų gamtininkų centro, neakivaizdinėje jaunųjų žurnalistų VDU mokykloje. Pokalbių su mokyklos bendruomene metu nustatyta, kad gimnazijos pedagogams yra aktualūs gabių mokinių ugdymo klausimai, tačiau pamokų stebėjimo duomenys patvirtina nepakankamai kryptingą mokinių ypatingų gebėjimų lavinimą pamokose. Vertinimo savaitę pavyko pastebėti tik pavienius gabesnių mokinių įtraukimo į mokymo proceso organizavimą atvejus. Verta pasidžiaugti, kad mokykla teisingai suvokia gabiųjų mokinių ugdymo problemas: 2012–2014 m. strateginiame plane kaip silpnybė įvardintas fragmentiškas ir dažnai per mažai veiksmingas darbas su ypač gabiais vaikais. Tikėtina, kad žinodama veiklos trūkumus, mokykla ras būdų, kaip juos ištaisyti.

Pagalba planuojant karjerą yra patenkinama. Ugdymo karjerai veiklą gimnazijoje organizuoja direktoriaus pavaduotoja ugdymui, profesinio informavimo taško (toliau – PIT) vadovė, socialinė pedagogė, psichologė ir klasių vadovai. Ugdymo plane numatyta šią veiklą organizuoti dienomis, skirtomis kultūrinei, meninei, pažintinei veiklai, klasių valandėlių metu, neformaliojo švietimo būrelyje. Gimnazijoje mokiniams sudaromos sąlygos rinktis programas, dalykus, modulius. Iš

pokalbių su gimnazinių klasių mokiais paaiškėjo, kad mokymosi kryptį jie dažniausiai renkasi patys, tačiau klasės vadovai ar pavaduotoja ugdymui informuoja mokinius ir jų tėvus apie gimnazijos teikiamas ugdymo galimybes ir padeda sudaryti individualius ugdymo planus. Tačiau ši pagalba yra daugiau orientuota į informacijos sklaidą, mokinių poreikių ir galimybių tyrimai gimnazijoje atliekami epizodiškai, nesistemiškai. Mokinių, klasės auklėtojų, pagalbos mokiniui specialistų, mokytojų bendradarbiavimas tolesnio mokinių mokymosi srityje nenuoseklus, nėra parengtos ugdymo karjerai veiklos programos ir mažai atsižvelgiama į mokinių amžiaus tarpsnio ypatumus. Iš pokalbių su mokiniais paaiškėjo, kad jaunesniųjų klasių mokiniai nežino, kur, kada ir kaip gali gauti ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugas.

Iš bendro pastarosios veiklos konteksto išsiskiria gimnazinių klasių profesinis švietimas. Minėta, kad gimnazijoje akredituotas PIT-as, kurio veikla organizuojama dviem būdais: vykdoma šviečiamoji veikla (organizuojami susitikimai su universitetų dėstytojais bei studentais, mokiniai vežami į atvirų durų dienas, studijų mugės, aprūpinami aktualia informacija) ir vedamos individualios konsultacijos pagal poreikį. Kabinete, kuriame įrengtas PIT-as, bibliotekoje ir socialinės pedagogės kabinete kaupiama profesiniam švietimui aktuali informacija, kuri nuolat atnaujinama, papildoma ir yra prieinama visiems mokiniams bei jų tėvams. Iš pokalbio su 1–4 gimnazinių klasių mokiniais paaiškėjo, kad jie sulaukia tinkamos pagalbos renkantis profesiją, nustatant individualius polinkius, todėl tiek mokiniai, tiek jų tėvai yra patenkinti profesiniu švietimu gimnazijoje, dauguma vyresniųjų klasių mokinių jau yra apsisprendę dėl tolimesnio mokymosi. Vykdamas profesinį švietimą nepaliekami nuošalyje specialiųjų poreikių mokiniai. Specialioji pedagogė vykdo projektą „Mano svajonių profesija“, kurio tikslas supažindinti juos su profesijomis ir padėti išsirinkti savo gebėjimus ir galimybes atitinkančią profesiją. Daroma išvada, kad pakankamai kryptingas 1–4 gimnazinių klasių mokinių profesinis švietimas yra stiprusis mokyklos veiklos aspektas. Gimnazijai vertėtų apsvarstyti galimybes kryptingą, sistemingą ir planingą profesinio švietimo veiklą pradėti nuo penktos klasės. Vertinimo savaitę kalbantis su jaunesniųjų klasių mokiniais paaiškėjo, kad tik nedaugelis galėjo pasakyti, kas yra PIT-as ir kokią veiklą jis vykdo.

Tėvų pedagoginis švietimas vertinamas gerai. Gimnazija bendrauja ir bendradarbiauja su mokinių tėvais, dažniausiai tėvų susirinkimų, renginių metu, vedami individualūs pokalbiai. Tėvų teigimu, gaunama informacija apie vaikų mokymąsi ir lankomumą yra tinkama ir jos pakanka. Apie mokykloje vykstančius renginius tėvai informuojami raštu, informaciją galima rasti mokyklos interneto svetainėje, spaudoje ar elektroniniame dienynė. STA duomenimis, dauguma (80,1 proc.) apklausoje dalyvavusių tėvų pritaria teiginiui, kad mokykloje gerbia tėvus ir vertina jų nuomonę. Iš pokalbių su tėvais paaiškėjo, kad jiems sudaromos geros sąlygos bendrauti su mokykla, mokytojais bei pagalbos specialistais, dauguma tėvų noriai renkasi į klases tėvų susirinkimus, tačiau organizuojami bendri tėvų susirinkimai nelabai mėgstami, kadangi juose pateikiama informacija yra menkai aktuali, neįdomi. Gimnazijos vadovai ieško būdų, kaip paskatinti tėvų ir mokyklos bendradarbiavimą, todėl tėvai yra nuolat kviečiami į įvairius gimnazijos renginius, šventes, organizuojamas kartu su tėvais varžybas ir kt. Įdiegta elektroninė tėvų informavimo sistema – elektroninis dienynas – sudaro palankias galimybes veiksmingam gimnazijos ir mokinių tėvų bendravimui. Išdėstyti faktai leidžia teigti, kad mokykloje sukurtos pakankamai geros sąlygos tėvų įtraukimui į pagalbą jų vaikams mokantis. Jei mokyklai pavyktų veiksmingai išnaudoti minėtas galimybes, tai, neabejotinai, lemtų geresnius mokinių mokymosi rezultatus.

5. MOKYKLOS STRATEGINIS VALDYMAS

Mokyklos strateginis valdymas vertinamas gerai.

Mokyklos strategija yra priimtina, kai kuriuos šios veiklos aspektus verta sustiprinti ir išplėtoti. 2012–2014 m. Strateginiame plane, kurį parengė administracijos sudaryta darbo grupė, iš dalies ryškėja gimnazijos veiklos strateginis kryptingumas: fiksuojamas mažėjantis mokinių skaičius, veiklos prioritetai siejami su ugdymo turinio kaita ir materialinės bazės stiprinimu, mokyklos veikla grindžiama bendruomeniškumo filosofija. Gimnazijos ateities vizija yra nukreipta

į mokyklos vidinę aplinką ir padeda identifikuoti turimus išteklius bei pamatines pedagogų kompetencijas, kuriomis mokykla gali grįsti galimus strateginius veiksmus („moderni gimnazija, greitai reaguojanti į visuomenės poreikius, formuojanti vertybių sistemą...“). Vertinimo metu pastebėta, kad gimnazija gana nuosekliai siekia numatytosios vizijos:

- pakankamai kryptingai formuojamos mokinių vertybinės nuostatos, ypač patriotiškumas, pilietiškumas;
- sėkmingai įgyvendinamas vienas strateginio plano uždavinių – aprūpinti mokymosi aplinką moderniomis technologijomis ir mokymosi priemonėmis;
- vertinimo savaitę daugumoje stebėtų pamokų mokytojai paveikiai naudojo modernias mokymo(-si) priemones, t. y. IKT.

Tačiau gimnazijos misija, kaip įstaigos gyvavimo prasmę ir jos veiklą esamuoju laiku atskleidžianti bei mokyklos išskirtinumą kitų mokyklų atžvilgiu apibūdinanti sąlyga, yra nepakankamai aiški. Nustatyta, kad gimnazija yra numačiusi bent tris įstaigos misijas: vienoje jų akcentuojamas mokinių bendrųjų kompetencijų ugdymas², antroje – vertybinių nuostatų formavimas³, trečioje – ugdymo turinio diferencijavimas⁴. Tikėtina, kad tokia situacija įnešė tam tikros sumaišties suvokiant esmines strategines nuostatas: nors strateginis planas pristatytas bendruomenei, esminė šių dienų gimnazijos paskirtis iki galo liko nesuvokta. Tai atsiliepia ugdymo praktikoje: vertinimo savaitę buvo stebėti tik pavieniai sistemingo mokinių bendrųjų kompetencijų ugdymo, skirtingų mokymosi poreikių tenkinimo, mokymo(-si) metodų, skatinančių aktyvų ir užtikrinančių emociškai patrauklų mokymąsi, taikymo atvejai, t. y. strateginė mokyklos misija neišryškėjo.

Planuojant gimnazijos veiklą tik iš dalies atsižvelgiama į išorinės aplinkos pokyčius:

- atliekama minimali politinių, ekonominių, socialinių, technologinių, edukacinių veiksnių (PESTE) analizė, neakcentuojant minėtų veiksnių kaitos tendencijų; didžiausias dėmesys skiriamas vidiniams gimnazijos veiksniams apibūdinti;
- atliekama aplinkos veiksnių ir vidinių išteklių (SSGG) analizė, tačiau pastebėta, kad minėtosios analizės esmė suvokiama nepakankamai tiksliai (tiek stiprybės, tiek silpnybės, tiek galimybės ir grėsmės minėtoje analizėje dažniausiai siejamos tik su vidiniais mokyklos ištekliais, stinga išorinių veiksnių analizės).

Pateikti pastebėjimai leidžia teigti, kad mokykloje atliekamas ilgalaikis strateginis planavimas, dominuojantis organizacijų vadyboje daugiau kaip dvidešimt pastarųjų metų. Tačiau minėtas planavimas į naują kokybę – strateginės vadybos etapą, kurio pagrindą sudaro planavimo metodologija, pagrįsta organizacijų gebėjimu prisitaikyti prie išorės aplinkos, nuolat mokytis ir nukreipti vadybinį potencialą į konkurencinio pranašumo paieškas, dar neperėjo.

Nurodyti strateginiai tikslai, uždaviniai ir priemonės iš esmės dera tarpusavyje. Strateginiame veiklos plane yra numatytos priemonės uždaviniams įgyvendinti, ištekliai, laukiami rezultatai ir įvairių lygmenų atsakomybė. Tačiau laukiamiems rezultatams trūksta konkretumo ir ryšio su kiekybiniais, pamatuojamais ugdymo proceso pokyčiais („*padidės mokinių pasitikėjimas savo žiniomis*“, „*mokytojai tobulins kvalifikaciją ir inovatyviai bei kūrybiškai organizuos pamokas*“, „*pagerės mokinių mokymosi motyvacija*“). Kai kuriems rezultatų rodikliams apibrėžti naudojamos didelę interpretavimo skalę turinčios sąvokos: „*atitiks mokinių pajėgumą*“, „*gerės ugdymo turinio pritaikymas*“, „*veiksmingiau taikys*“, „*sumažės*“ ir pan., todėl tikėtina, kad siekiant strateginių tikslų bus sudėtinga įvertinti sėkmę. Iš dalies galima išvelgti strateginio plano bei metų veiklos programos dermę, tačiau metų veiklos programa daugiau orientuota į visų gimnazijos sričių tobulinimą, o ne į strateginių tikslų įgyvendinimą.

Gimnazijoje iš dalies susitarta dėl strateginio plano įgyvendinimo stebėsenos ir analizės procedūrų. Strateginis planas ir metų veiklos programa yra pateikiami bendruomenės svarstymui. Dauguma bendruomenės narių jaučiasi atsakingi už strateginių tikslų įgyvendinimą ir numatytą rezultatą, metodinės grupės teikia siūlymus darbo grupėms ir administracijai, tačiau vadybinės ir

² Prieiga per internetą: <http://www.baisogala.radviliskis.lm.lt/index.htm>

³ Prieiga per internetą: <http://www.baisogala.radviliskis.lm.lt/istorija.htm>

⁴ Žiūr.: Radviliškio rajono Baisogalos gimnazijos 2012-2014 m. strateginis veiklos planas.

pedagoginės veiklos planavimui trūksta išvadų pagrindimo duomenimis, aiškių susitarimų dėl nuoseklių vertinimo procedūrų, rezultatų įtakos ugdymo(-si) procesui pamatavimo. Mokytojų tarybos posėdžiuose svarstomas planų įgyvendinimo lygis, numatomos tobulėjimo galimybės, tačiau išvadoms ir nutarimams trūksta konkrečių įžvalgų. Pastebėta, kad 2012 m. veiklos programoje pateiktai praėjusių metų veiklos analizei trūksta konkretumo, nenurodytos iškilusios problemos (išskyrus individualizavimą ir diferencijavimą), nepateikta SSSG analizė. Atsižvelgiant į pateiktus faktus daroma išvada, kad gimnazijos veiklos planų kokybė, dėmė ir įgyvendinimas yra tobulintinas mokyklos veiklos aspektas. Aiškūs priemonių įgyvendinimo kokybės rodikliai, pamatuojami laukiami veiklos rezultatai skatintų visų pedagoginės bendruomenės narių motyvaciją siekti geresnės planų dėmės ir jų įgyvendinimo kokybės. Išsami planų įgyvendinimo analizė, pagrįsta gimnazijos savės vertinimo duomenimis, leistų ne tik nustatyti problemas, bet ir geriau suprasti jų priežastis, išvengti laukiamų rezultatų deklaratyvumo, argumentuotai diskutuoti apie atskiros veiklos ar visos gimnazijos ugdymo kokybės lygį.

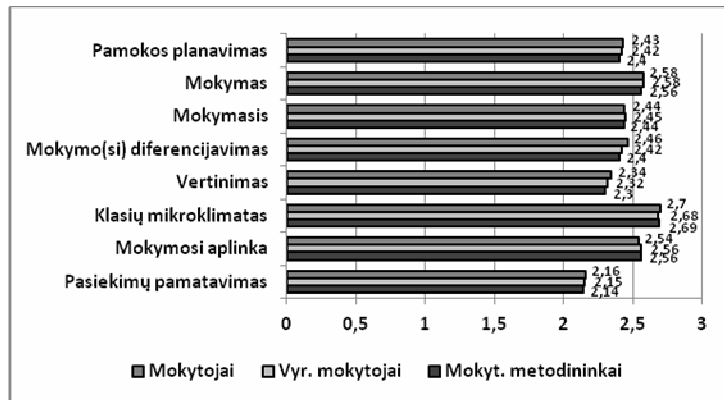
Gimnazijos savės vertinimas vidutiniškas. Nustatyta, kad įsivertinimo procesas organizuojamas pakankamai kryptingai, o įsivertinimo rezultatai panaudojami patenkinamai. Mokykloje sistemingai atliekamas platus ir giluminis įsivertinimas. Šią veiklą inicijuoja direktoriaus įsakymu patvirtinta veiklos kokybės įsivertinimo grupė, koordinuojama direktoriaus pavaduotojos. Į grupės sudėtį tikslingai įtraukiami Gimnazijos tarybos pirmininkas (tėvas) ir gimnazijos Mokinių tarybos prezidentė, tai leidžia iš skirtingų pozicijų pažvelgti į mokykloje egzistuojančias problemas. Giluminiam veiklos srities įsivertinimui dažniausiai taikomi anketavimo, pokalbio, interviu metodai. Tai rodo, kad sprendimai dėl gimnazijos veiklos kokybės dažniausiai yra grindžiami ne vienareikšmiškai pamatuojamais duomenimis ar stebėsenos rezultatais, o nuomonių tyrimo išvadomis, tai gali nulemti nepakankamą sprendimų objektyvumą. Su įsivertinimo išvadomis supažindinama visa bendruomenė, numatomos tobulintinos sritys ir veiklos uždaviniai, kurie įtraukiami į įvairių lygių gimnazijos planus. Įsivertinimo rezultatų panaudojimo veiksmingumą menkina įsivertinimo išvadų pobūdis: jos yra abstrakčios, nepakankamai pagrįstos. Verta paminėti ir nepakankamą veiklos kokybės kriterijų, kuriais remiamasi darant sprendimus apie mokyklos veiklos kokybę ir iliustracijų dėmę. Gimnazijai būtų naudinga giluminio įsivertinimo metu gautus duomenis sistemingai lyginti su parengtomis 4-o ir 2-o lygio iliustracijomis, tai leistų objektyviau nustatyti realų veiklos kokybės lygį. Tokiu būdu bendruomenės nariams būtų teikiama patikima informacija apie gimnazijos veiklos kokybę, sudarytų galimybes įsivertinimo rezultatus veiksmingiau panaudoti mokyklos veiklos planavimui.

Vadovavimo stilius yra tinkamas. Gimnazijai vadovauja atsakingi ir įstaigai išpareigoję vadovai. Vadovų santykiai su bendruomene grindžiami tarpusavio pagarbos, tolerancijos, demokratiškumo principais: priimant sprendimus išklausoma daugumos nuomonė, tariamasi, diskutuojama. Pokalbiuose su bendruomene išryškėjo administracijos komandos geranoriškumas, gebėjimas patarti, bendrauti, pastangos į gimnazijos veiklą įtraukti visus mokytojus, mokinius ir jų tėvus. Bendruomenei aiškūs kvalifikacijos kėlimo prioritetai bei lėšų panaudojimas, laikomasi susitarimų dėl patirties sklaidos, sudarytos sąlygos iniciatyvai reikštis.

Nors formalių susitarimų dėl kryptingo mokytojų gebėjimų panaudojimo nėra, bet pastebėta, kad skatinant gimnazijos pažangą yra siekiama optimaliai išnaudoti mokytojų patirtį, lyderių savybes. Mokykloje vyrauja vidurinėsios grandies lyderystė – dauguma mokytojų formaliai yra pripažįstami savo srities lyderiais. Pokalbiuose dažnai buvo minimi neformalieji gimnazijos lyderiai, pabrėžiant šių žmonių gebėjimus, iniciatyvas ir indėlį į gimnazijos veiklą. Vertinimo metu pastebėta, kad lyderystė gimnazijoje paveikiai ugdoma per veiklą savivaldos institucijose: iniciatyvomis, organizuotumu, kryptinga veikla išsiskiria Mokinių taryba, metodinės veiklos tobulinimo, gerosios patirties sklaidos ir gimnazijos veiklos planavimo klausimus paveikiai sprendžia Metodinė taryba, Gimnazijos taryba telkia bendruomenę, svarsto dokumentus ir teikia pasiūlymus gimnazijos veiklai gerinti. Gimnazijos savivaldos institucijų veikla bendruomenei yra priimtina, savivaldos ir bendruomenės narių funkcijos aiškiai apibrėžtos mokyklos dokumentuose. Gimnazijos vadovai objektyviai vertina ir palaiko savivaldos institucijų iniciatyvas, skatina

atsakomybę. Atsižvelgiant į tai teigiama, kad mokyklos sėkmę skatinanti lyderystė yra stiprus gimnazijos veiklos aspektas.

Personalo valdymas vertinamas gerai, išskyrus personalo darbo organizavimą, kuris yra vidutiniškas. Visi dalykų mokytojai yra specialistai, dauguma jų (75,6 proc.) turi 15 ir daugiau metų pedagoginio darbo stažą. 21 mokytojas turi aukštą, t. y. metodininko (viršija rajono vidurkį), 18 – vyresniojo mokytojo, 6 – mokytojo pedagoginę kvalifikaciją. Skatinant profesinį pedagogų tobulėjimą ir dalinimąsi patirtimi gimnazijoje organizuojamos rajoninės bei respublikinės konferencijos, mokytojams suteikiamos geros galimybės tenkinti individualius kvalifikacijos tobulinimo poreikius. Tai patvirtina gimnazijos pasirengimą teikti aukštos kokybės ugdymo paslaugas, kvalifikuotos metodinės veiklos bei sėkmingos pamokos organizavimo galimybes. Tačiau, išsami pamokų vertinimo protokoluose užfiksuotos informacijos analizė rodo, kad mokytojų pedagoginė kvalifikacija nedaro įtakos ugdymo kokybei (žiūr. 8 pav.).

8 pav. Įvairių pamokos aspektų kokybės palyginimas pagal mokytojų pedagoginę kvalifikaciją

Paveikslas iliustruoja, kad daugelio pamokos aspektų vertinimai nėra žemi (arti, ar net virš vidurkio), tačiau nuostabą kelia faktas, jog mokytojai metodininkai savo praktine patirtimi ir metodinėmis žiniomis neišsiskiria iš kitų mokytojų (4 atvejais iš 8 ugdymo kokybė yra atvirkščiai proporcinga mokytojų pedagoginei kvalifikacijai).

Mokyklos pedagogų ir aptarnaujančio personalo darbas organizuojamas vadovaujantis darbo tvarkos taisyklėmis, darbo sutartimis, patvirtintais darbo grafikai, įvairiomis instrukcijomis ir tvarkomis. Darbuotojai turi savo darbo vietas, darbo sąlygos yra sudarytos atsižvelgiant į esamas galimybes. Pokalbiai su direktoriumi, direktoriaus pavaduotoju ūkio reikalams, aptarnaujančio personalo atstovais patvirtino, kad visa bendruomenė tariaisi dėl ūkinės veiklos prioritetų, analizuoja finansines ataskaitas. Aptarnaujančio personalo darbuotojai stengiasi, jog gimnazijoje ir jos teritorijoje būtų jauku, švaru ir tvarkinga. Pedagogų darbas organizuojamas sudarant ir direktoriaus įsakymu tvirtinant formalias ilgalaikes komandas tradicinei veiklai plėtoti. Taip suformuota Metodinė taryba, Vaiko gerovės komisija, sudaryta darbo grupė strateginiam planui rengti. Trumpalaikių (laikinių) komandų veikla, skirta mokykloje iškilusioms tam tikroms pedagoginėms problemoms spręsti, nepastebėta. Be to, vertinimo metu nustatyta, kad Metodinė taryba nepakankamai veiksmingai atlieka vieną iš esminių funkcijų: kartu su mokyklos vadovu, jo pavaduotojais ugdymui, nagrinėti ir planuoti ugdymo turinį⁵. Pastaroji išvalga grindžiama pokalbio su Metodine taryba duomenimis, kurie patvirtina, kad pastaroji darbo grupė daugiausiai dėmesio sutelkia į pamokų skaičiaus paskirstymą. Diskusijos priimant esminius sprendimus dėl ugdymo turinio (dalykinė, kompetencijų bei prevencinių programų integracija, mokymo ir mokymosi diferencijavimas ir pan.) yra nepakankamai kryptingos, todėl Gimnazijos ugdymo plane konkretūs bendruomenės susitarimai minėtais klausimais neatsispindi.

⁵ Žiūr.: Rekomendacijos mokytojų metodei veiklai organizuoti, patvirtintos LR švietimo ir mokslo ministro 2005 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. ISAK-1781, p.15.5; prieiga per internetą:

[http://www.pprc.lt/MetodineVeikla/?page=aktai/2005-08-31-isak-1781\(1\).htm](http://www.pprc.lt/MetodineVeikla/?page=aktai/2005-08-31-isak-1781(1).htm)

Materialinių išteklių valdymas vertinamas gerai, tik patalpų naudojimas – patenkinamai. Mokyklos biudžeto lėšos yra tvarkomos pagal Radviliškio rajono savivaldybės ir valstybės reglamentuotas tvarkas. Gimnazija yra finansiškai savarankiška biudžetinė įstaiga, finansuojama iš savivaldybės biudžeto ir mokinio krepšelio (toliau – MK) lėšų. Papildomas lėšas sudaro projektų finansavimas ir 2 proc. GPM parama. Pastarąsias lėšas administruoja 2004 m. įsteigtas Labdaros ir paramos fondas (juridinis asmuo, kuriam vadovauja išrinkta valdyba). Gimnazijos dalyvavimas Mokyklų tobulinimo programos (MTP plus) projekte „Technologijų, menų ir gamtos mokslų infrastruktūra“ leido įsigyti mokymo priemonių kiek daugiau nei už 130 tūkst. Lt, o vykdant Ugdymo plėtotės centro projektą „Pedagoginių, psichologinių tarnybų infrastruktūros, švietimo įstaigose dirbančių specialiųjų pedagogų, socialinių pedagogų, psichologų, logopedų darbo aplinkos modernizavimas“ įsigyta baldų bei įrangos specialistų kabinetams už 44 tūkst. Lt. Projektų lėšos stipriai pagerino gimnazijos mokymo bazę, ugdymo proceso kokybę bei pagalbos mokiniui specialistų darbo sąlygas. MK lėšų gimnazijai pakanka, jos naudojamos racionaliai. Aplinkos lėšų skiriama tik būtiniausiems poreikiams tenkinti, todėl jos naudojamos taupiai. Pastebėta, kad trūksta lėšų tinkamai gimnazijos sanitarinei-higieninei būklei užtikrinti. Informacija apie išteklius yra prieinama kiekvienam bendruomenės nariui: direktorius kasmet pateikia išsamią metų finansinę ataskaitą. Lėšų panaudojimo klausimais yra tariamasi su mokyklos bendruomene, siekiama, kad lėšų naudojimas darytų įtaką ugdymui tinkamos, šiuolaikiškos aplinkos kūrimui bei mokinių ugdymo proceso kokybės gerinimui.

Gimnazija gerai apsirūpinusi šiuolaikinėmis ugdymo priemonėmis: mokykla turi 86 stacionarius, 23 nešiojamus kompiuterius, 2 filmavimo kameras, 6 fotoaparatus, 3 interaktyvias lentas. Informacinių technologijų kabinetuose atnaujinta kompiuterinė technika (2 kabinetai po 19 darbo vietų mokiniams). Bibliotekoje ir skaitykloje kompiuterizuotos 8 darbo vietos mokiniams ir 2 – darbuotojoms. Akredituotas Profesinio informavimo/orientavimo taškas turi 3 kompiuterizuotas darbo vietas. ŠVIS duomenimis, 100 mokinių gimnazijoje tenka 23,8 kompiuterio (tuo tarpu rajone – 20,4; šalyje – 13,7). Išorės vertintojai teigiamai įvertino mokyklos administracijos pastangas moderniomis techninėmis priemonėmis – kompiuteriais su interneto prieiga, daugialypės terpės projektoriais ir ekranais – aprūpinti visus kabinetus. Tokiu būdu gimnazijos mokytojams buvo sudarytos vienodai palankios darbo sąlygos. Vertinimo savaitę nustatyta, kad dalis mokytojų siekia išnaudoti geras mokyklos materialines galimybes ugdymo procesui tobulinti (žiūr. 7 lent.).

Mokymo(-si) aplinkos kokybės vertinimas

7 lentelė

Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Prastai
12	25	50	---
13,8 proc.	28,7 proc.	57,5 proc.	---

Modernių mokymo(-si) priemonių panaudojimas stebėtas 52 pamokose (60,5 proc.), tačiau daugeliu atvejų tuo buvo siekiama tik pajvairinti ugdymo aplinką, t. y. IKT naudotos pamokos temai, uždaviniais skelbti. Tikslingai – mokymui(-si) – IKT buvo panaudotos 26 pamokose (29,8 proc). Tai stebėta 2b kl. dailės, 4b kl. biologijos, 2b, 6a, 5b, 3A kl. lietuvių k., 8a, 1b, 7a kl. geografijos, 7a, 1bc kl. anglų k., 8b kl. lytiškumo pagrindų, 7a kl. matematikos, 6b kl. technologijų pamokose (neskaitant IT pamokų). Dalyje pamokų (58 proc.) tikslingai naudotos ir kitos mokymo priemonės (dalomoji medžiaga, žodynai, žemėlapiai, vadovėliai, audiogrotuvai, pratybų sąsiuviniai ir kt.). IKT, informacijos šaltinių, vaizdinių priemonių panaudojimas pamokose telkė mokinių dėmesį, kūrė mokymo(-si) įvairovę, padėjo geriau suvokti mokomąją medžiagą, tobulinti mokymosi mokyti kompetenciją, vertinti ir įsivertinti pažangą bei pasiekimus. Visa tai leidžia teigti, kad tinkama turto vadyba yra dar vienas stiprusis gimnazijos veiklos aspektas.

Mokykla stengiasi patalpas naudoti tinkamai: mokinių ir mokytojų darbui pritaikytos biblioteka ir skaitykla, įrengti specializuoti gamtos mokslų (chemijos, fizikos, biologijos), informacinių technologijų, geografijos, technologijų, muzikos, dailės kabinetai. Mokytojų darbo vietos yra kompiuterizuotos, visi kabinetai aprūpinti daugialypės terpės projektoriais. Gimnazija turi stadioną, sporto, šokių sales, esant reikalui, naudojasi miestelio kultūros centro ir Lietuvos sveikatos mokslų universiteto gyvulininkystės instituto patalpomis. Rūpesčių gimnazijos

bendruomenei kelia ne patalpų panaudojimo galimybes, o jų būklė. Gimnazijos pastatas iš dalies renovuotas 2007 m.: suremontuota 15 kabinetų iš 31, pakeisti langai, stogo dangą, išorės durys, renovuotas šiluminis mazgas. Šiuo metu reikalingas daugelio kabinetų, sporto salės, persirengimo ir dušų patalpų prie sporto salės, valgyklos, koridorių remontas. Būtina rekonstruoti šildymo sistemą, pakeisti elektros instaliaciją. Medinės mokyklos pastato grindys menkina estetinį ugdymo aplinkos vaizdą, o sporto salėje – neužtikrina mokinių saugumo. Pokalbių medžiaga bei mokyklos veiklos vertinimo duomenys rodo, kad dėl lėšų stygiaus bendruomenė nepajėgi puoselėti ugdymo(-si) aplinką be gimnazijos savininko pagalbos. 2012–2014 m. Strateginiame plane numatytos priemonės vidaus erdvių ir išorinės aplinkos gerinimui, dalis jų yra sėkmingai įgyvendintos. Tikėtina, kad konstruktyvus gimnazijos vietos bendruomenės ir Radviliškio raj. savivaldybės bendradarbiavimas tobulinant pastarąjį veiklos aspektą, sudarys sąlygas ugdymo procesą organizuoti saugioje ir estetiškoje aplinkoje.

Išorės vertintojų komanda yra įsitikinusi, kad visus rekomenduojamus patobulinimus Baisogalos gimnazija gali įgyvendinti veiksmingiau panaudodama savo vidaus išteklius, mokydamasi ir bendradarbiaudama su mokyklos išorės partneriais.